

Goede kameraadjes

Tine van Berken

bron

Tine van Berken, *Goede kameraadjes*. Met illustraties van Jan Sluijters. H.J.W. Becht, Amsterdam z.j. [1908] (3de druk)

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/witm001goed01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren i.s.m.

ALFREDS GEDRAGBOEKJE. I.

Alfreds gedragboekje.

I.

Freddy heeft geen zin.

't Was een winteravond. De lamp brandde. De groote vierkante tafel was aan beide zijden uitgeschoven, want Gerrit en Leo, de 'hoogere burgers,' hadden veel plaats noodig voor hun werk. Gerrit had een grooten atlas voor zich, waarin hij met vlijt zat te studeeren. Van tijd tot tijd maakte hij aantekeningen in zijn zakboekje.

Leo was ook druk bezig, die was met passer en liniaal aan 't werk en maakte moeilijke wiskunstige berekeningen.

't Was heel stil in de kamer. Mijnheer Dalmink, hun vader, zat zijn lange Deutsche pijp te rooken. Hij had een stapel schriften voor zich, die hij aan 't corrigeeren was. Mijnheer Dalmink was leeraar aan de Handelsschool.

Er werd geen woord gesproken. Af en toe fluisterde kleine Mien, die aan Moeders schoot zat, Moeder wat in het oor. Zij was ook druk aan 't werk, ze breide een driekleurig leidsel voor haar broer Freddy.

Freddy was elf jaar. Hij ging nog op de lagere school, hij zat in de vijfde klas; - de zesde was de hoogste.

Mijnheer Dalmink zag van zijn werk op naar Freddy, die, half verscholen achter den opstaanden band van Gerrits atlas, kalm een jongensboek zat te lezen.

‘Heb je niets te doen, ventje?’

Freddy schrok. Hij zag op van zijn boek. ‘Nee-een, Papa!’

De oogen van den ouden heer bleven langer op die van Freddy gericht, dan dien lief was. Hij sloeg de zijne neer en kleurde.

‘Heelemaal niets? Bedenk je eens, jongen.’

‘Ik moest een taalstukje, - dat is af, en drie sommen, - die zijn ook klaar....’ Freddy zweeg.

‘Ja, - en?’ Mijnheer Dalmink bleef hem aanzien.

‘En.... een geschiedenisles, - die ken ik ook al een beetje.’

‘Zoo, leer die dan eerst eens goed, en ga dan lezen. Geef mij terwijl je taalstukje eens.’

Freddy ging naar het spreekkamertje, waar zijn boeken al gepakt klaarlagen voor den volgenden dag. Hij kreeg er zijn schrift en zijn jaartallenboekje uit te voorschijn.

‘Alstublieft, Papa!’ En hij reikte het cahier over.

Toen deed hij met een zucht zijn leesboek dicht en zocht zijn les op.

Freddy kende niets saaiers dan jaartallen. Hij was al vooruit overtuigd, dat hij ze toch niet zou kunnen leeren. Daarom deed hij er ook maar heel weinig moeite voor. Hij las ze ternauwernood. Toen hij ze eens had doorlopen, vond hij het voldoende. Hij gaapte eens en zag toen verlangend naar *De zilveren schatsen*, die onder Papa's bereik op een tafeltje lagen.

Hij zag weer in het boekje, moest weer heel erg gapen en probeerde toen, bij zijn les te blijven. Maar het ging niet. Hij dacht er over, hoe lang hij nog wel zou moeten leeren vóór hij de les werkelijk kennen zou. Zeker wel den heelen avond!

Zou Papa ze overheoren? - Hij hoopte van

niet. Dan zag het er leelijk voor hem uit. Dan kwam er zeker van lezen verder niets in.

Wat had Papa hem ernstig ondervraagd! En hij had nog niet eens de waarheid gezegd. Daar was nog een taalles ook te leren, de regels voor de woorden van het mannelijk geslacht. Dat had hij maar verzwegen. Het was nog een les, die hij den vorigen dag niet gekend had.

Freddy slaakte een diepen zucht. Het was toch wel naar om een schooljongen te zijn. De school vond hij een verschrikkelijke instelling, niet beter dan een gevangenis. Den heelen dag, van 's morgens negenen tot 's middags vieren, tusschen de leelijke gele wanden gevangen! Heel den lieven dag, in plaats van op straat te vliegen en sneeuwballen te gooien, in plaats van krijgertje te spelen, te sullen, schaatsen te rijden of te vechten - allemaal heerlijke uitspanningen voor jongens! - och, in plaats van al die prettige dingen, moest je zitten, zitten in een nauwe bank! Je mocht je niet eens gaan vertreden, je niet bewegen, je kon je armen niet eens vrij uitstrekken, of eens uit verveling met de bank wippen, - neen, je moest z i t t e n en - stil zijn. Want eens gillen of schreeuwen of hoera roepen, waar elke jongen

toch eens op zijn tijd plezier in heeft, - dat was ten strengste verboden. Juichen, - geen sprake van; lachen - evenmin; ja, je mocht eens - per gratie - glimlachen, als de meester het sein gaf. Maar onder elkaar eens een pretje te hebben, daarvan kwam niets in.

Freddy's oog viel toevallig weer op de jaartallen: '1600, Slag bij Nieuwpoort.'

Hij herhaalde: '1600, Slag bij - Slag bij....' Hij was het weer kwijt, en hij dacht er ook verder niet aan. Hij ging voort met zijn verzuchtingen.

Nu, en als je dan zoet wás geweest, den heelen dag lang, en niets eens hadt gefluisterd en je niet eens hadt bewogen, - als je dan allerliefst lief in je bank hadt gezeten, dan kon je naar huis gaan. Als je in één ding gemankeerd hadt, dan niet; dan werd je gevangenschap nog met een uur of een paar uur verlengd!

Maar, je hádt je best gedaan, en alles was meegeloopen, en je mócht naar huis. Je wás vrij, - wat dan?

Kon je dán spelen en pret maken en in de sneeuw rollen en over je hoofd buitelen? Kon je dan 's avonds met je broers vechten (het was

een kleine baas, die Freddy, en hij verbeelde zich dat hij Gerrit en Leo wel aankon), of dammen of zingen en je hart ophalen? O neen! Dan kwam de tijd voor werken eerst recht aan. Dan gauw naar huis, de boeken uit den riem en één, twee, drie, aan je thema, of aan je les, of aan je sommen. En soms moest je de thema maken en de les en de sommen nog toe!

Van pret te hebben met je broers, kwam heelemaal niets in, want dat waren werkezels, die waren zoo verbazend ijverig!

Freddy keek tersluiks op. Ja, ze zaten beiden hard te werken.

‘Hoe is 't, ventje, ken je je les?’

Freddy wierp een laatsten blik op zijn boekje, en sloeg het toen met een opgewekte beweging toe.

‘Ja, Pa,’ zei hij met iets onverschilligs in zijn stem.

‘Hier is je schrift, Alfred,’ zei Mijnheer, ‘er zaten nog twee kleine fouten in, kijk: o n m i d d e l l i j k moet met twee l's en g i j s t o n d t met d t. Je hebt het anders knap gemaakt. - We zullen zeker nu wel een vier in plaats van een drie op het rapport zien, hè?’

Freddy werd rood. O, als Papa het eens wist, dat daarginds in het kamertje een ander schrift lag, een schrift van een heel knappen jongen, een vriendje van hem, van wien hij had mogen overschrijven! Als Papa het eens wist, dat hij er geen letter zelf van had gemaakt, dat hij alles had afgekeken! Hij schrok er van, toen hij aan zijn rapport dacht. Hoe zou dat er wel uitzien! Den vorigen keer had hij nog een drie voor taal gehad, wat Papa al zoo slecht had gevonden; nu kreeg hij zeker een twee, - als 't niet minder was!

Want van dat afkijken werd hij niet veel wijzer, en als hij op school wat moest maken, zat hij er mee. Zijn dictées waren altijd vol fouten en zijn lessen kende hij niet.

Freddy schaamde zich. Hij schaamde zich, omdat zijn vader hem prees terwijl hij hem bedroog!

Hij nam zich voor, beter op te passen, zijn werk zelf te maken, zijn lessen wel te leeren. Misschien dat hij dan nog een drie haalde, - 't zou ook anders al te vreeselijk zijn!

En als om te toonen dat hij het werkelijk meende, sloeg Freddy gauw het jaartallenboekje weer open en begon met ernst te leeren.

Het duurde geen half uur of Freddy was klaar en ging heen om het boekje te bergen.

Neen, nooit, nooit zou hij weer zijn werk afschrijven. En zijn lessen zou hij altijd leren.

Toen het schrift van zijn vriendje in zijn handen kwam, kreeg hij er een kleur van!

O, als zijn vader dát eens zag! Maar het was voor het laatst geweest, - hij beloofde het zichzelf nu vast en stellig.

Toen hij weer binnenkwam, ging hij bedaard bij de tafel zitten. Zijn moeder maakte een boterham voor hem klaar, die hij opat zonder veel te zeggen.

Een oogenblik later ging hij met de beste voornemens naar bed.

II.

Och, die taalles.

Toen Freddy den volgenden morgen wakker werd, was zijn eerste gedachte, dat hij de achterstallige taalles niet had ingehaald. Toen herinnerde hij zich den vorigen avond.

Dat kwam slecht uit. Zou hij nu al beginnen met zijn les niet te kennen?

Wacht, hij zou zich haasten, mogelijk kon hij ze nog leren voor hij naar school ging. Hij kleepte zich vlug aan.

Het was een koude morgen. Het water in de lampetkom was bevroren. Hij had Betje maar te roepen, om wat warm water te krijgen.

Maar Freddy was niet kleinzeurig of kouwelijk, met de vuist stootte hij de ijskorst stuk, en goot toen de kan leeg in de kom. Flink zijn heele gezicht er in, en dan aan het wasschen!

Het water sneed hem langs de ooren. Het was verbazend frisch, dien morgen.

Opgewekt door het bad, maakte hij zijn verder toilet, toen opeens Leo naar boven kwam, met de boodschap, dat hij gauw beneden moest komen. Papa was ziek en hij, Freddy, moest naar de Handelsschool om een briefje te brengen.

Papa ziek? Freddy schrikte er van.

‘Erg?’ vroeg hij.

‘Nogal,’ zei Leo, ‘Papa heeft erge pijn in den rug en in de beenen!’

Freddy was er heelemaal ontsteld van, niet alleen omdat zijn vader ziek was - wat hij op

zichzelf anders al treurig genoeg vond - maar daar kwam nu nog bij, dat hij nu zijn les niet kon leren.

Hij zou een beroep op Leo doen. Leo en Gerrit, ze waren wel knap en ijverig (dat waren bijna gebreken, in Freddy's oog), maar ze hadden toch ook wel wat voor hem over.

‘Zeg, Leo,’ riep hij, toen Leo weer heen wou gaan, ‘zou jij niet voor me naar Papa's school kunnen gaan? - Zie je, - ik moet nog een les leren. Nog een andere dan die van de jaartallen, bedoel ik.’

Leo zette een heel ernstig gezicht.

‘Ik kan je niet helpen, Freddy,’ zei hij hoofdschuddend. ‘Wanneer moet je die les kennen, vanmorgen of vanmiddag?’

Freddy gaf er geen antwoord op. Zoo'n flauwerd! - ‘Waarom kun je het niet doen?’ vroeg hij kribbig.

‘Ik moet naar den dokter,’ zei Leo, ‘en Gerrit zit al te werken. Die is vanmorgen een uur vroeger opgestaan.’

Had ik het maar geweten! dacht Freddy, terwijl hij bijna huilend zijn buis aantrok. Het leek hem nu opeens wel koud. Hij huiverde

in het kamertje. Op de teenen liep hij een oogenblik later naar beneden.

Mama stond in de huiskamer, ze kwam hem zacht tegemoet.

‘Pa is heel ziek,’ zei ze fluisterend, ‘je moet niet bij hem gaan, hij sluimert nu juist even. - Wil jij dien brief vóór je naar school gaat even wegbrengen?’

Freddy knikte. Stilletjes dronk hij zijn thee. Toen hij zijn boterham ophad, ging hij heen.

Den riem met boeken nam hij mee. Veel tijd had hij niet meer. Hij ging meteen door naar school.

III.

Op school.

De taalstukjes werden nagezien. De onderwijzer stond voor de klas. De schriften waren gewisseld. Niemand had zijn eigen schrift voor zich, ook niet dat van den naast hem zittenden jongen. Er kon niet gesmokkeld worden.

Ieder op de beurt las een zin op. De jongens

maakten letterlijk jacht op de fouten. Nu ze wisten, dat er voor henzelf niets verbeterd of over het hoofd gezien werd, letten ze terdege op de fouten van anderen.

Het was niet mooi, maar het wás zoo.

Freddy Dalmink was niet zoo kleinzielig. Sommige jongens rekenden het zelfs voor een fout, als een teeken vergeten was. Dat deed hij niet. Als het twijfelachtig was of er al of niet een n stond, liet hij het gaan.

Het werk, dat hij nazag, was slecht gemaakt, ijselijk slordig. Hij beoordeelde het zacht; wat er even mee doorkon, liet hij zoo.

Ook bleven er nog fouten onverbeterd, die hij niet opmerkte. Dat kwam omdat hij er niet goed bij was. Hij dacht aan andere dingen. Ten eerste aan het overhooren van de taalles; als het werk nagezien was, dan begon het! En ten tweede dat zijn vader ziek was, zoodat het nu nog veel erger was als hij over een week met een slecht rapport thuis kwam. En ten derde, en niet het minste daaraan, dat hij de fouten, die zijn vader in zijn schrift verbeterd had, niet ook in dat van zijn vriendje, Piet Carstens, had veranderd. 's Avonds toen Papa er bij zat, had hij het niet

durven doen, 's morgens had hij het door de drukte vergeten, en toen hij school kwam, had hij ternauwernood tijd gehad, het schrift aan den jongen terug te geven, zonder dat de onderwijzer het bemerkte. Hij had lang moeten wachten aan de Handelsschool en met heel hard loopen was hij nog net op tijd gekomen.

Nu had hij twee fouten minder dan Piet, terwijl hij nogal van hem had afgekeken!

Het hinderde hem zoo. Wat zou Piet boos zijn! Zeker zou hij denken, dat hij er de fouten expres in had gelaten.

Het werk was nagezien. Freddy telde de fouten in het schrift vóór hem op. Er zaten er vijftien in.

‘k Zal maar twaalf schrijven,’ dacht Freddy in een bui van edelmoedigheid, ‘vijftien is zoo erg veel!’

Eerlijk was het niet, maar er was toch iets aardigs in.

Mijnheer Greevers nam een boekje uit zijn zak en begon de namen op te lezen.

Wie het schrift voor zich had, waarvan hij den naam van den eigenaar oplas, noemde het aantal fouten, dat door dien jongen gemaakt was.

Hendrik Barneveld, wiens schrift Freddy had,

had de meeste fouten. Freddy zelf had er geen enkele, Piet Carstens had er twee.

Freddy boog het hoofd. Piet Carstens kreeg een kleur; hij zag om naar Freddy, maar zei niets.

Mijnheer Greevers had alle cijfers genoteerd. Hij beschouwde het lijstje nog eens, en zei: 'Jij bent toch een luilak, jij Barneveld; breng me dat schrift eens van dien jongen, Dalmink!'

Freddy Dalmink trad naar voren en reikte het schrift over.

'Als je dat schrift alleen maar ziet, dan heb je er al genoeg van,' zei de onderwijzer. 'En er zijn nog fouten ingelaten ook. Daar, dertien, veertien, vijftien! - Vijftien fouten in zoo'n eenvoudig stukje. Het is schande.'

Hij wierp den jongen het cahier toe.

'En je kunt wel werken, als je maar wilt! 'Daar heb je nu Alfred Dalmink, die gaat ook vooruit. Die is nu de eenige jongen, die geen enkele fout heeft!'

Barneveld richtte nijdig het hoofd op. 'O, als ik afschrijf, dan kan ik het ook wel. Dan is het makkelijk!'

Freddy kreeg een gloeiende kleur.

‘Hij heeft van Carstens afgeschreven,’ zei Barneveld nu luid, omdat op zijn woorden geen acht werd geslagen.

‘En Carstens heeft twee fouten on Dalmink geen enkele!’

Mijnheer Greevers wou voortgaan met de les, toen hij opeens Freddy's beschaamd gezicht zag, dat bracht hem in twijfel.

‘Heeft Dalmink jouw werk gehad?’ vroeg hij aan Carstens.

De jongen zweeg. Het was zijn bedoeling niet, Freddy te verraden, maar liegen wou hij ook niet.

‘Antwoord, Carstens!’ Mijnheer Greevers' stem klonk dreigend.

Freddy stak den vinger op. ‘Ja, mijnheer, ik heb het hem gevraagd,’ zei hij.

Het klonk zoo duidelijk in de stille klasse.

‘Zoo!’ Mijnheer Greevers werd driftig.

‘Zal er aan dat afschrijven dan nooit eens een eind komen?’ barstte hij eindelijk uit. ‘Hoe dikwijls moet jelui dat gezegd worden! - Carstens blijft na vieren, hij mág zijn schrift niet leenen; - en jij, Dalmink, jij, die van een ander afschrijft, en het dan nog beter maakt dan hij, - jij bent

me vreeselijk tegengevallen! - Ga naar je plaats, ik zal je niet straffen. Je bekent door dat afkijken je eigen onkunde. Dat taalstukje geldt niet. Je rapportcijfer wordt er niet beter op!’

Mijnheer Greevers sloeg het boekje dicht. Barneveld zat met een onbeschaamd gezicht in zijn bank. Hij was tevreden, hij had succes van zijn klikken.

Piet Carstens zag met een blik van medelijden naar Freddy om, die als vernietigd in zijn bank zat. Het speet hem voor zijn vriendje. Hij hield van hem. Op straat was Freddy zijn prettigste makker. - Maar waarom, waarom had hij toch in zijn eigen schrift de fouten verbeterd, en in het zijne niet? Dat bleef hem een raadsel, dat viel hem tegen van Fred.

‘We hebben nog twee achterstallige lessen te hooren. Willem Bakels begint.’

Willem Bakels zei zijn les vlot op. Toen hij halverwegen was, moest Freddy voortgaan.

Maar Freddy zei niets. Hij stond naast zijn bank, het hoofd naar beneden. Zijn handen knepen elkaar zenuwachtig vast. Hij zag heel rood.

Een paar maal stamelde hij wat, maar hij bracht het tot niets.

Hij maakte zoo'n droevige figuur, hij voelde het maar al te goed, en hij werd nog meer verlegen.

Zelfs mijnheer Greevers had medelijden met hem. Hij schreef Freddy's zwijgen toe aan de berisping van straks. De jongen zou niets kúnnen zeggen!

‘Vooruit maar, Dalmink!’ en zijn stem klonk bijna vriendelijk.

Och, juist die zachtheid maakte Freddy nog ongelukkiger, en al zijn moed bijeenrapend, zei hij rad: ‘Ik heb mijn les niet geleerd, - ik had mijn boekje vergeten.’

Dat laatste was een leugen, hij voelde wel dat Mijnheer het ook niet geloofde, maar hij zag geen uitkomst meer. Hij voelde ook aan mijnheer Greevers' droog: ‘Ga zitten!’ dat hij nu al diens achting verloren had.

Een oogenblik bleef het stil, een onaangename, pijnlijke stilte. Freddy dacht dat er nu een berisping zou volgen, - maar die bleef uit.

Alsof er niets gebeurd was, werd er even later met de les voortgegaan.

Dus mijnheer Greevers vond het te min om er zich over uit te laten! O, Freddy wilde, dat hij

hem maar gestraft had! Dat zou hem veel liever geweest zijn.

En een akelig voorgevoel maakte zich van Freddy meester. Hij zou zijn straf wel vinden, later, in de slechte cijfers van zijn rapport. En die straf zou hem zwaarder zijn dan eenige andere.

O, als Papa dat alles eens wist, - dan zou die hem nu zeker ook verachten, evenals Mijnheer! -

Het was hem nog een zwakke voldoening dat hij ten minste zijn geschiedenisles kende. Misschien zou het Mijnheer wat zachter stemmen, als hij merkte, dat Freddy althans niet zoo'n volslagen luiaard was, als hij zag, dat hij toch nog *i e t s* had gedaan.

Freddy repeteerde in stilte. Ja, hij kende ze nog, heelemaal!

De voorste jongen was begonnen, en het ging op de rij af. Het duurde lang voor het *z i j n* beurt was, en in dien tijd kon hij nog eens van de anderen hooren. Het was een goede repetitie voor hem, nu zou hij het nog vlotter kunnen, heelemaal zonder haperen. -

Toen de beurt aan hem was, zei Mijnheer: 'We zullen Dalmink maar overslaan, die zal het toch wel niet geleerd hebben! - Wie volgt!'

Freddy wou nog iets zeggen, hij begon nog, stotterend; maar Mijnheer lette er niet op, en de jongen naast hem was al begonnen.

Arme Freddy!

IV.

Wat Freddy met zijn rapport deed.

Het was een week later. Het liep tegen vier uur, en de gaslampen brandden.

De heele klas zat in spanning.

De hoofdonderwijzer was in de klas, met een stapel dunne, grijsblauwe boekjes, - de rapporten.

Freddy had een kleur, zijn handen gloeiden.

Hoe zou zijn rapport er uitzien? - Ja, hij had de laatste week zijn best gedaan. Maar de cijfers waren al vastgesteld een paar dagen na den noodlottigen dag op school.

Zijn uitstekend gedrag en zijn vlijt hadden mijnheer Greevers wel weer veel doen vergeven en vergeten; maar Freddy's berouw was te laat gekomen, juist een dag te laat, want die ééne dag had het hem hoofdzakelijk gedaan!

Taalwerk hadden de jongens daarna niet meer gehad, ten minste geen werk waarvoor ze cijfers kregen.

De uitdeeling begon. Er heerschte een plechtige stilte in de klas. De jongens waren allen onder den indruk.

Op de voorste bank zaten louter knappe, die ontvingen dus hun lijstje met plezier. Hoe verder naar achteren, hoe minder ‘bollen’.

‘Dalmink!’ - daar werd het grijsblauwe boekje voor hem neergelegd. Daar lag het voor hem op het vuilgele tafeltje. Een oogenblik bleef het dicht; hij had bijna niet den moed het te openen.

Toen hij het deed, eindelijk, met een plotselinge beweging, had hij alle cijfers tegelijk gezien.

Dicht ging het boekje weer.

Hij had een één voor taal.

Hij had het gevreesd; den vorigen avond in bed, had hij het zichzelf opgedrongen, dat het niet anders k o n , dat hij wel een één moest hebben. Maar in zijn schuldig hart was toch nog wat hoop overgebleven, - je kón niet weten, - misschien was Mijnheer wel verteederd door zijn goed gedrag in den laatsten tijd.

In den eersten schrik had hij het rapport weer dichtgedaan, nu maakte hij het open. Och, hij wist het zoo verpletterend zeker, hij behoefde het niet eens meer te zien. Maar hij deed het toch.

De overige cijfers waren beter dan hij verwacht had, zelfs had hij voor vlijt nog een drie behaald. Maar dat kon hem niet troosten.

Wat zou zijn vader wel zeggen van dat taalcijfer, zijn vader, die nu stellig verwachtte een v i e r te zien!

Freddy zuchtte of hem het hart zou breken.

Dienzelfden morgen nog was hij aan Papa's bed geroepen - want mijnheer Dalmink was nog ziek, hij had influenza - en Papa had gezegd, vriendelijk, met een opgewekte stem: 'Hoe is het, mijn jongen, krijg jelui vandaag de rapporten, en zul je me nu vanmiddag eens iets heel moois laten zien?'

Freddy had maar iets gestameld, hij had niets durven zeggen.

Och, dat hij zijn zieken vader nu zoo moest teleurstellen!

De tranen liepen hem over de wangen. Hij droogde ze snel. Hij wou het voor de jongens niet weten.

De hoofdonderwijzer was weer weg. De jongens gingen met hun werk voort. Ze hadden schoonschrijven. Nog twee regels en dan zouden ze klaar zijn. Dan werden de schriften geborgen, de pennen opgehaald. Dan konden ze zich in de gang gaan kleeden, dan konden ze naar huis gaan - met de rapporten.

Nog maar twee regels, dat was nog maar tien minuten, op zijn hoogst. Dan zou het vier uur zijn. Freddy had het wel willen rekken. Hij had nu heel geen verlangen naar huis. Hij verlangde nu niets liever dan maar stil te blijven zitten, altijd, altijd - en nooit naar huis te gaan.

Hoor, daar ging de bel al. Het was tijd om heen te gaan. Jongens, die klaar waren, bergden hun schriften weg, en gingen heen. Freddy bleef zitten met nog een paar anderen.

Hij repte zich niet.

Het lokaal zag er vreemd en ongezellig uit, als het licht aan was. In de hoeken was het toch nog donker, en de dubbele schaduwen op de muren gaven het lokaal iets spookachtigs.

Freddy was klaar. Hij bergde zijn schrift, maar zijn pen was nog nat.

Daar sloeg hij weer dat rapport open.

O, wat stond die daar wanhopig duidelijk, die één!

Opeens, opeens kreeg Freddy een inval. Hij schrikte er zelf van. Hij zag op.

Mijnheer Greevers stond voor de geopende kast met den rug naar hem toe.

Freddy's hart klopte, zijn lippen persten zich samen. Zijn oogen bleven strak op den rug van den meester gericht.

't Rapport lag nog open. Een één was gemakkelijk in een vier te veranderen, - de pen was nog nat, en - de meester keek niet!

Hij ademde snel, de pennenhouder beefde in zijn hand, - mijnheer Greevers schikte een stapeltje boeken terecht.

Straks zou hij klaar zijn, de kast sluiten, en Freddy aanzien.

Dan zou het te laat zijn, dan moest hij naar huis met zijn rapport, met zijn één voor taal....

Nog één schichtige blik op de kast, - daar boog hij zich over het rapport, - één, twee kleine streepjes, - het was gedaan!

Er was weinig inkt meer aan de pen geweest, - de streepjes droogden dadelijk, en hij sloeg het boekje dicht.

Zijn lippen leken verschroeid, zijn hart bonsde zoo, dat hij den arm tegen het lijf moest drukken.

Hij was de eenige jongen in de klas. Met zenuwachtige haast greep hij alles te zamen.

Mijnheer Greevers sloot de kast.

Freddy mompelde iets onverstaanbaars, nam zijn pet en liep de klas uit.

Toen naar huis. Hij draafde; waarom wist hij zelf niet. Het leek een vlucht.

V.

Wat een mooi rapport!

Toen hij thuis kwam, zag hij er vreemd uit, moe en bleek ondanks het harde loopen.

Mevrouw Dalmink zag hem verwonderd aan.

‘Scheelt er wat aan, ventje?’

En hij, gemaakt blijmoedig: ‘Nee, Mama, - heelemaal niets.’

‘Als je even bij de kachel gestaan hebt, kun je naar Papa gaan; - je brengt veel kou mee.’

Freddy haastte zich niet. Hij ging op een stoel

bij de kachel zitten. Hij rilde zelfs bij de kachelwarmte.

Hij had den moed nog niet gehad, zijn rapport in te zien, - zijn vervalscht rapport.

Zou Papa het merken? Zou het er niet beverig bijstaan? Was het misschien niet met anderen inkt geschreven, en zou het daardoor niet uitkomen? Of was het een cijfer geworden dat naar niets leek, geheel verschillend van de andere vier, die de onderwijzer geschreven had, de vier voor lezen?

Freddy dorst aan dat alles haast niet denken.

Daar opeens klonk Papa's stem uit de slaapkamer: 'Nu kan Freddy wel komen.'

Freddy schrikte op, hij stond op van zijn stoel en ging naar binnen.

Daar lag zijn vader, het hoofd in de kussens. Hij richtte zich even op om naar Freddy te zien.

'Hoe is het met u, Papa?' Freddy probeerde gewoon te praten, maar het ging hem slecht af.

Mijnheer Dalmink was met een pijnlijken zucht weer gaan liggen, het kostte hem altijd moeite om zich op te heffen. Ternauwernood had hij Freddy's vraag verstaan.

‘O, dat gaat wel, gelukkig,’ zei hij eindelijk, ‘en hoe staat het nu met de gedraglijst? Is die nogal meegevallen?’

Tot eenig antwoord ging Freddy ze halen. Mijnheer Dalmink keek zijn zoon peinzend na. Freddy was zoo stil, - zeker was er iets weer niet in den haak. Mijnheer had geen hooge verwachtingen meer.

Op het nachttafeltje stond een klein lampje. Veel licht kon Mijnheer niet verdragen.

‘Lees het maar eens voor, jongen,’ zei hij, ‘het zitten valt me zoo moeilijk.’

Freddy zuchtte diep. De taak, die hem opgelegd werd, was wél zwaar. Stamelend begon hij. Hij sprak zacht en rad.

‘Lezen vier, schrijven drie, taal...’

‘Een beetje harder, vent, en véél langzamer!’

Alfred streed een zwaren strijd. Wat zou hij doen, zou hij toch één oplezen voor taal? Maar als Papa later die vier dan tóch zag, en meteen merkte, dat hij hem had willen bedriegen?

En Alfred las met bijna bovenmenselijke inspanning: ‘Lezen vier, schrijven drie, taal... vier, rekenen...’

‘Taal v i e r ! Wel, ik feliciteer je, hoor, Alfred!’

Dát doet me plezier.’ - En na een poosje, met blijkbaar behagen: ‘Ga nu voort, vent!’

En Alfred ging voort, maar hij stotterde, hij kon bijna niet spreken. Eindelijk was de lijst gelezen.

Mijnheer Dalmink merkte toch iets vreemds aan Alfred.

‘Is er iets?’ vroeg hij.

‘Neen, Papa,’ zei Alfred, maar hij zag zijn vader niet aan.

Mijnheer Dalmink keek nog eens naar zijn jongsten zoon. Er scheen toch iets niet in orde. Hij deed zoo vreemd.

Hij had toch de cijfers wel goed opgelezen?

De oude heer dacht niet licht iets slechts van zijn jongens, maar uit Alfred kon hij werkelijk niet wijs worden.

‘Mag ik je rapport eens zien?’ vroeg hij nu. Hij wou zich overtuigen, liever dun zijn jongen ten onrechte langer te verdenken.

Alfred dacht, dat het nu gedaan was, en bijna, bijna was hij er blij om.

Zwijgend gaf hij het boekje. Toen wachtte hij af. Straks zou het komen. - Het duurde lang.

De oude heer ging met de oogen het rijtje cijfers langs. Het kostte hem moeite, hij had zijn

bril niet op, het licht was slecht, en zijn houding was ongemakkelijk. Maar het ging toch. Kijk, daar stonden ze, juist zoals Freddy ze had opgenoemd.

Het was hem een pak van het hart. Hij had er spijt van, dat hij zijn zoon een oogenblik gewantrouwd had.

‘Hier, Freddy,’ zei hij. ‘Geef me dat schaalpje druiven eens aan. Deze tros is voor jou!’ En, toen Mevrouw toevallig in de kamer kwam: ‘Je moet zijn rapport eens zien. Hij gaat den goeden weg op!’

Freddy ging naar binnen. Neen, zijn moeder merkte er ook niets van. Hij zat voor de tafel naast de kachel, het schoteltje met druiven vóór zich. Zijn broers waren nog niet thuis. Mientje speelde met een paardje op den grond. Toen ze Freddy vóór de druiven zag zitten, kwam ze bij hem staan. Met begeerige oogjes zag ze naar hem op.

Eerst merkte hij het niet. Toen brak hij de helft van zijn tros en gaf die aan zijn zusje.

Mien kreeg er een kleur van. Ze had niet gedacht dat Freddy zoo royaal was. In de eene hand hield ze haar trosje, met de andere trok ze

Freddy's gezicht naar omlaag: toen gaf ze hem een zoen.

Op dat oogenblik kwam mevrouw Dalmink en legde het rapport op tafel.

‘Ik zal het dezen keer teekenen,’ zei ze, ‘omdat het Papa zoo'n moeite kost.’

En dat deed ze. Freddy nam het noodlottige boekje en bracht het naar zijn kamertje waar hij het onder zijn boeken verstopte.

Hij slaakte een zucht van verlichting. Dat was nu afgelopen. Zoo iets zou hij ook nooit meer doen. Hij zou zóó oppassen, dat hij zijn vader niet meer hoefde te bedriegen.

Maar opeens, toen hij door de gang naar de kamer liep, viel het hem in wat Mijnheer op school morgen wel zou zeggen van die vier voor taal.

Hij schrikte er van. Dat hij daar nog niet aan gedacht had!

Was hij nu toch verloren; zou nu alles toch uitkomen?

Daar moest ook weer iets op gevonden. Nu niet, want een van allen kon nog naar het rapport vragen, - nu niet, maar den volgenden morgen zou hij met een stuk elastiek, of met

een radeermesje, de streepjes weer wegmaken.

Zou het gaan? - Och, Mijnheer zou zoo nauwkeurig niet kijken. Het zou wel in orde komen.

Hij werd zoo moe van dat alles, van al dat bedriegen.

‘Waar blijf je zo lang?’ vroeg Mevrouw. ‘Je ziet er zoo koud uit. Ga nu toch zitten, dat je warm wordt.’ -

Freddy speelde met Mientje, dat verstrooide hem. Nu behoefde hij niet telkens aan dat nare te denken. Toen kwamen zijn broers thuis, en een oogenblik later zaten allen aan tafel.

Na het eten ging hij aan het werk. Er was maar weinig te doen, dien avond, en hij was gauw klaar.

‘Speel je weer wat met me?’ vroeg Mientje.

Mientje vleide zoo aardig. Hij teekende dwaze poppetjes voor haar op de lei en Mien kleurde zo onhandig met paarse en groene en roode teekenkrijtjes.

Telkens lachte Mientje; het klonk zoo prettig en helder, echt een lach van een onschuldig, vroolijk kind.

Freddy vond zichzelf zoo slecht, bij Mientje

vergeleken. En toen hij 's avonds in bed lag en weer aan Mientje dacht, toen viel het hem in, dat hij niet zoo heel lang geleden ook zoo'n vroolijk, onschuldig kind geweest was.

Hij wilde dat hij nog maar datzelfde aardige ventje was.

En opeens, opeens begon hij te huilen. -

VI.

Weggejaagd!

Den volgenden morgen stond in het koude, donkere kamertje een kleine jongen. Het scheen wel een ijverig kind, want nog in zijn wit onderbroekje, was hij al met zijn boeken bezig. De bloote armen, die uit de nauwe borstrokouwjtjes staken, zagen paars.

Dat jongetje was Freddy. Maar hij stond daar niet om werk te maken of een les te leeren. Hij had het gedragboekje voor zich, en een stukje inkt-elastiek in de hand. Hij was aan het uitvegen.

Freddy had er niet veel handigheid in. Als er een vlek in zijn werk was, wat nogal eens ge-

beurde, dan werd hij óf door zijn vader, óf door zijn broers geholpen.

Hij maakte het vlek-elastiek met de lippen vochtig en begon te wrijven. Dat viel mee. In een oogenblik waren de streepjes weg, maar het scheelde niet veel of ook het papier was verdwenen. Er was nog maar een heel dun vliesje overgebleven, en daaromheen zag het gladde papier ruw.

Alfred bekeek het nog eens; het ging nogal, vond hij; daar zou niemand erg in hebben.

Met een verruimd hart, maar ijskoud, voltooide hij nu zijn toilet. Zoo gauw mogelijk ging hij naar beneden.

Elke jongen lei, zoodra hij op school kwam, zijn geteekend rapport op het tafeltje neer. Dat was zoo de gewoonte.

Toen Alfred kwam, lag er al een heel stapeltje, hij legde er het zijne op en ging zitten.

Toch was hij niet gerust. Het idee kwelde hem, dat de doorschijnende plek hem verraden zou.

Het kostte hem veel moeite, het hoofd bij de les te houden.

Om tien uur verscheen de hoofdonderwijzer, hij nam de rapporten onder zijn arm mee.

Freddy keek zoo onverschillig mogelijk. Hij

ALFREDS GEDRAGBOEKJE. II.

wachtte of er nog iets gebeuren zou. Den vorigen dag had het hoofd hem over zijn slecht cijfer voor taal onderhouden. Zou hij daar nu mogelijk op terugkomen?

Gelukkig niet. De deur ging open, de deur ging dicht, de hoofdonderwijzer was weg.

't Werd halfelf, 't werd elf uur, Freddy begon zijn angst te vergeten.

Langzamerhand kreeg hij iets rustigs over zich. Alles was nu voorbij, en er was gelukkig niets uitgekomen.

Het was nu maar zaak, zijn uiterste best te doen, en te zorgen dat hij voortaan wél goede cijfers kreeg. Voor niets ter wereld zou hij zijn vader weer willen bedriegen.

Om kwart over elven kwam er een jongen uit de hoogste klas met een boodschap voor mijnheer Greevers. 't Was niets bijzonders, 't gebeurde wel meer, maar Freddy kreeg toch een zonderling gevoel van angst.

Was het verbeelding, dat de onderwijzer naar hem keek? - Neen.

‘Alfred Dalmink moet bij den hoofdonderwijzer komen.’

Alfred werd bleek. Hij stond op. Zijn knieën

knikten. Hij wist bijna niet, dat hij liep, toen hij den jongen volgde. Alles scheen hem een bange droom.

Hij stond in het spreekkamertje. De jongen ging weg.

Achter de tafel zat het hoofd van de school, op tafel lagen de rapporten, het zijne geopend, boven-op, vóór de tafel stond Freddy.

‘Zeg eens, Dalmink, - waarom heeft je moeder je rapport geteekend?’

Alfred geloofde zijn oo[Problem]en niet, hij herademde.

‘Papa is ziek,’ zei hij snel, ‘Pa heeft influenza.’

‘Zoo-oo; ik dacht, - dat het om de één voor taal was. - Maar je moeder is ook een te verstandige vrouw. - Je kunt gaan.’

Alfred had kunnen juichen. Met een paar lichte, vroolijke stappen was hij bij de deur.

‘Wacht eens,... Dalmink!’

Freddy stond als aan den grond genageld. Hij zag, hoe mijnheer Ter Veen zijn rapport tegen het licht hield. De zwakke plek leek een maantje in het papier. Het was niet twijfelachtig, of er geradeerd was.

Daar wendde mijnheer Ter Veen zich langzaam naar hem toe en zijn strenge oogen zagen hem doordringend aan.

Alfred doorstond dien blik niet; hij keek naar den grond. Het was een zwijgend bekennen!

Het bleef zoo stil, zoo stil. Het was Alfred, als haalde hij geen adem meer. Toen klonk het opeens langzaam, verpletterend:

‘Je hebt aan je rapport geknoeid! - Je hebt de één in een vier veranderd.’

Alfred hoorde die woorden geruimen tijd, - nog lang nadat ze gezegd waren. Toen ging het hem door het hoofd, dat hij nóg liegen kon. Hij kon nog zeggen, dat er een vlek op gekomen was, dat er inkt op gevallen was, en dat hij er dien had willen uitmaken. Maar hij zei niets. Hij bleef naar den grond staren, hulpeloos, vernietigd.

‘Ga naar huis, kom me in geen drie dagen onder de oogen. 'k Zal je vader schrijven.’

Dat was de uitspraak.

Het duizelde Alfred. Een oogenblik dacht hij er aan, zich voor de voeten van den hoofdonderwijzer te werpen en hem te smeeken, zijn woorden in te trekken.

Maar tegelijk voelde hij dat dit niet ging, dat het toch niet baten zou.

Als een hond, die geslagen is, sloop hij de kamer uit.

In de gang hing zijn pet. Hij zette die op en trok zijn jas aan, werktuiglijk.

Daar kwam een jongen naar hem toe met een groote landkaart onder den arm. Hij herkende hem bijna niet, en toch was 't een jongen uit zijn klas. Het was Barneveld.

‘Ga je naar huis?’

Alfred antwoordde niet.

‘Ben je weggejaagd?’

Het klonk vertrouwelijk, maar Alfred ging er niet op in. Zonder iets te zeggen, liep hij den jongen voorbij en de trap af.

Toen stond hij op straat.

't Was bij halftwaalf. Om twaalf uur ging de school eerst uit. Alles leek anders nu, op dien ongewonen tijd.

Als bij instinct was Freddy al dadelijk den tegenovergestelden kant gegaan van dien hij anders altijd naar huis ging.

Naar huis? Naar zijn vader die ziek lag, en dien hij bedrogen had?

Naar huis, om te zeggen: ‘Ik beu weggejaagd, omdat ik mijn rapport vervalscht heb! U hebt me geprezen, omdat ik zoo goed mijn best heb gedaan, omdat ik in taal vooruit ben gegaan; u

bent vriendelijk en goed voor me geweest, u hebt me druiven gegeven om me te beloonen, en ik heb die druiven opgegeten, nadat ik u zelf met eigen mond de cijfers had voorgelezen, nadat ik zelf met eigen hand de cijfers vervalscht had. Uw zoon, voor wien u zoo goed bent, in wien u zooveel belang stelt, dien u zoo graag een flinke jongen zaagt worden, die heeft u bedrogen. Die is een vervalscher, een huichelaar!’

Neen, dat kón Freddy niet zeggen, en naar huis kon hij ook niet meer. Hij had geen thuis meer. Hij wou weglopen, de wijde wereld in, waarheen wist hij nog niet.

Hij zou bedelen, desnoods. Hij wou hard werken, kunsten maken, liedjes zingen, hij wou alles doen, - maar naar huis terugkeeren, dat wou hij niet.

Het was hem bijna een verlichting toen hij dat voor zichzelf zoo vast besloten had.

Hij had vaak boeken gelezen over jongens, die, net als hij, slecht hadden opgepast. Die jongens liepen ook weg, of ze gingen naar zee. Ze hadden het eerst moeielijk, maar ze deden hun best, het ging hun goed en na een jaar of wat keerden ze naar het ouderlijke huis terug als brave, oppas-

sende, flinke jongens. Met open armen werden ze ontvangen, en ze waren in hun eer hersteld.

Zoo wou Freddy ook doen. Zijn eerste gang zou naar de De Ruyterkade zijn, waar de schepen lagen. Het was koud en hij stapte flink door. Het winterzonnetje scheen vrolijk. Aan de school en dat alles wou hij nu niet meer denken.

Maar - daar viel hem iets in. Wat moesten zijn ouders wel denken als hij niet thuis kwam om halfeen! Ze zouden er niets van begrijpen; ze zouden ongerust zijn en niet weten waar hij bleef, - tot 's avonds de brief kwam.

Dat mocht niet. Hij had een zakboekje bij zich, daar scheurde hij een blaadje uit. Als hij nu maar een potlood had! Maar er was niets in zijn zak behalve zijn zakdoek, een touwtje en een twee-en-een-halve-centstuk. Hij probeerde nog met den kant van het koperstuk, die gaf wel eens zwart af, maar het ging niet.

Nu vroeg hij aan elken jongen, dien hij tegenkwam, om een potlood; maar niemand kon hem helpen. Eindelijk zag hij een krullenjongen, die een ongeschilderd paneel droeg.

‘Heb je ook een potlood bij je?’ vroeg hij.

‘Jawel,’ zei de jongen en hield hem een groot plat timmermanspotlood voor.

‘Geef het me even,’ vroeg Alfred, ‘je krijgt het terug.’

Maar de krullenjongen schudde het hoofd.

Freddy kreeg het twee-en-een-halve-centstuk te voorschijn. ‘Dat kun je dan krijgen,’ zei hij onverschillig. Hij hield zich graag royaal, en hij wou den dienst met plezier betalen.

‘Nou, allo!’ zei de jongen, ‘ga je gang maar!’

Nu mocht Freddy zelfs het paneel van de deur gebruiken om op te schrijven. Hij zette het tegen den muur, legde het strookje papier er op, knielde er half bij, en begon te schrijven.

Het was een korte brief. Het hinderde hem dat de jongen voortdurend bleef kijken, daarom schreef hij zoo geheimzinning. ‘Papa en mama’ dorst hij ook niet zetten, de jongen zou hem zeker hebben uitgelachen. Hij schreef:

‘Vader en Moeder,

‘Ik heb de 1 in een 4 veranderd. Mijnheer T.V. heeft het gemerkt. Vanavond komt er een brief. Ik ben weg. Op reis.

Alfred.’

De krullenjongen zag hem aan met een onderzoekenden blik. Toen Alfred hem het potlood teruggaf, ging hij heen.

‘Goede reis!’ riep hij hem na. Het klonk smalend.

Alfred had er spijt van, dat de jongen zijn brief had gelezen. Eerst had hij het nog zoo onaangenaam niet gevonden. De timmermansjongen moest wel een voornaam idee van hem krijgen. Zoo'n jongeheer, die zoo flink handelde en zulke interessante, geheimzinnige brieven schreef!

Maar nu die hem bespote, was de aardigheid er af. Het viel hem nu in, dat hij beter gedaan had, in een winkel een potlood te koopen. Voor een cent was hij klaar geweest.

Maar, enfin, daar was niets meer aan te veranderen!

Daar stond hij nu, met het strookje papier in de hand. Hoe zou dat thuis komen?

- Hij moest het wel zelf bezorgen. Dat viel hem tegen. Daaraan had hij niet gedacht.

Hij was nog niet ver weg. Binnen tien minuten zou hij thuis zijn.

Hij ging langzaam loopen, en schuw keek hij van tijd tot tijd op. Hoe laat het was? Zouden

zijn broers er nog niet aan kunnen komen en hem meenemen?

Papa was ziek, maar als Betje nu eens juist een boodschap deed?

Hij woonde op een gracht. Er was weinig passage en hij kon gemakkelijk bij het begin al zien of er ook een kennis liep; maar die kennis kon hem ook dadelijk zien.

Neen, er was niemand.

Hoe dichterbij hij bij huis kwam, des te langzamer liep hij, des te sneller klopte zijn hart. Naast zijn huis was een stalhouderij; een van de koetsiers, Barend, stond op straat. Hij was bezig een rijtuig schoon te maken. Hij rookte er zijn pijp bij en neuriede.

Het scheen een vroolijk beroep, dat van koetsier. Als de man niet vlak naast hem gewoond had, zou hij gevraagd hebben, bij hem in de leer te mogen komen. Nu kon hij daar niet aan denken.

Langzaam lopen ging nu ook niet meer, hij moest wel flink doorstappen, om Barend geen achterdocht te geven.

Zijn huis had een stoep. Die stapte hij op. De stoep scheen pas gedweild, er was zand gestrooid

voor het bevroren. Het zand knarste hem onder den voet, ofschoon hij op de teenen liep.

Freddy beefde. Hij moest het raam van de zijkamer voorbij; als Mama daar toevalling eens was en hem open ging doen?

Heel voorzichtig lichtte hij het klepje van de brievenbus op, en onhoorbaar liet hij het weer neer, nadat hij er het strookje papier, netjes in vieren gevouwen, had laten inglijden.

Wat gelukkig dat er een brievenbus was, anders zou er geen gelegenheid geweest zijn om zijn ouders op de hoogte te stellen. Ja, toch wel, hij zou het briefje onder de deur hebben kunnen schuiven.

Vorzichtig ging hij de stoep weer af. Goed dat Barend niet keek! Nu liep hij den anderen kant van de gracht op. Hij wou Barend niet weer voorbij.

Dat bracht hem in een verkeerde richting. Hij moest nu straks terug als hij naar de De Ruyterkade wou.

In de gracht vóór hem lagen ook schepen. Kleine schippersvaartuigen maar.

Daar bedacht hij opeens, dat de gracht door de vorst dicht lag. De schepen zaten in het ijs vast.

Dat was een misrekening.

Er was nu geen kans meer voor hem om met een schip weg te komen.

Maar wég moest hij toch. Hij zou naar Haarlem lopen.

Den weg wist hij wel, ten minste gedeeltelijk.

Eerst het Vondelpark door.

Hij was nog een kwartier van het Vondelpark af. Hij had er nu al in willen zijn
Maar dat deed er niet toe. Hij zou er komen.

In de Leidschestraat stond een geopende broodkar voor een bakkerswinkel. De geur prikkelde hem, hij had wel weer terug willen gaan, om het nog eens te ruiken, maar hij vermande zich. Op zoo'n manier kwam hij niet verder.

In het Vondelpark was het zoo gezellig. Daar zwierden lustig de schaatsenrijders. Aan den kant liepen mensen om er naar te zien.

Het was Woensdagmiddag. Anders, als alles goed was gebleven, als dát niet gebeurd was, dat vreeselijke, dan zou hij nu ook van huis zijn gegaan, lekker warm, met zijn schaatsen bij zich. Mogelijk was hij dan ook naar het Vondelpark gegaan, net als verleden week Woensdag. Toen was hij met Leo en Gerrit mee geweest. Eerst

hadden ze geroosterd brood gegeten. Van dat heerlijke, lichtbruin geroosterde brood. Hij had zijn eigen boterham mogen klaarmaken. 't Was een heerlijk werk. Eerst flink aan de vork geprikt en dan boven het haardvuur. De blauwroode vlammetjes liet hij er graag even aan lekken, hij gaf er niet om of het wat bruin was. Dan omkeeren, weer boven het vuur, en dan - dan smeren met boter, die smolt op het brood, en dan suiker!

Freddy likte zich de lippen.

Zijn lippen waren hard en koud. Waar was het vroolijk gloeiende haardvuur, waar de geurige, overheerlijke sneetjes?

Vóór hem lag het Park, de paden waren hard bevroren, sneeuw lag er niet. 't Zonnetje was weggegaan. Alles zag grijs.

Freddy had honger, maar dat wou hij zich niet bekennen.

Toen hij het Vondelpark uit was, bezon hij zich.

Bijna was hij den Amstelveenschen weg opgegaan. Den Amstelveenschen weg, het Kalfje om, den Amstel terug; dan was hij weer thuis gekomen! En dat wou hij niet.

Zouden ze thuis het briefje al gevonden hebben? Hij dacht van wel. Mama zou wel huilen; maar zijn vader zou zeggen: 'Laat hem maar gaan, hij moet nu zelf zijn weg maar vinden.'

Toch zou Papa wel bedroefd zijn, dat zijn Freddy zoo slecht was.

Hij zocht en vond den Sloterweg. Hij zag op naar de nieuwe gevangenis, die links van hem lag. Hij rilde even. Als de menschen wisten wie hij was, zouden ze hem er wel in kunnen zetten. Hij was een vervalscher en een landlooper.

Freddy kon het nu niet langer voor zichzelf verbergen, dat hij honger had. Hij legde de hand voor zijn maag en stapte zoo verder. Hij deed zichzelf allerlei vragen. Hoe laat zou hij in Haarlem zijn? Hij wou het den menschen niet vragen. En wat zou hij daar doen?

Bedelen? Neen, dat ging niet. Hij verzon er wat op.

Hij zou naar het station gaan en zich aanbieden als pakjesdrager. Zoo zou hij voorloopig geld verdienen. En als hij dan wat had, zou hij eten koopen. Slapen ging vanzelf. Desnoods kroop hij in een of anderen hooiberg. Er was niets tegen om in een hooiberg te slapen, hij had het dikwijls

's zomers voor de aardigheid gedaan of het ten minste geprobeerd.

Freddy ging hard lopen, op een draf, om er wat eerder te zijn. Hij herinnerde zich den weg nog wel eenigszins. Hij had er den vorigen zomer eens met Gerrit en Leo geloopt. Hij wist het nog heel goed, toen hadden ze krentenbroodjes meegenomen en Freddy had nog voor een dubbeltje korstjes gehaald. O, die lekkere Amsterdamsche korstjes! Freddy snakte er naar!

Hij liep nog harder, alsof hij zijn herinneringen aan al die heerlijkheden ontlopen wou. En als hij hard liep, dan voelde hij ook den honger zoo niet.

Toen hij zich warm had gedraafd en heelemaal buiten adem was, stapte hij weer bedaarder voort.

Er was iets in hem dat altijd weer vragen deed. En wat zal je dan? Altijd pakjes dragen en in hooibergen slapen? Neen, dan zou hij er op uitgaan om werk te zoeken, 't zou wel ergens te vinden zijn. Of mogelijk ook nam iemand, voor wien hij een koffer droeg, hem wel mee op een verre reis!

Dat lokte Freddy aan!

Het begon te misten. Freddy merkte het niet in den beginne. Een damp hing over de weiden, een melkwitte nevel, die het gezicht belemmerde. Freddy zag het eerst, toen zijn winterjas ruig vroom.

Het hinderde hem niet, hij gaf er niet om. Hij dacht alleen aan zijn honger, en dat hij niets had om dien te stillen.

Eindelijk kwam hij aan Sloten. Nu was het volslagen donker. Hij liep de rij huizen langs, half huilende. Voor een van die huisjes bleef hij staan. De kleine ruiten waren dik bevroren, maar er brandde licht achter en op één plaats, dicht bij het petroleumlampje, was een rond plekje waar hij door kon zien. In de kleine uitstalkast, op een plank, stonden flesschen met peredrupps en zuurtjes en koekjes en daaronder lagen brooden, lange, witte brooden en weitebrooden en kadetjes en langwerpige krentenbroodjes!

Och, had hij zijn twee-en-een-halve-centstuk maar bewaard, dan had hij nu een broodje kunnen koopen!

Of had hij ten minste maar iets van waarde bij zich, dat hij voor brood kon ruilen, een gouden horloge, bijvoorbeeld. Maar hij had niets, niets

dan zijn zakdoek en het touwtje en zijn vuil beduimeld, volgeklad vijfcents zakboekje.

Ja, zijn winterjas, maar die dorst hij niet aanbieden, en vragen dorst hij ook niet.

Hij ging het huis voorbij, langzaam. Hij wachtte of er soms iemand naar buiten kwam, hij wist zelf niet wat hij van dien 'iemand' verwachtte. Maar er kwam niemand, alles bleef stil.

Toen liep hij verder, de huizen voorbij, den weg naar Osdorp op.

Nu hij ook het zwakke licht van de kleine huizenrij miste, kon hij niets meer zien. Mist vóór hem, dikke mist als ijle witte wol aan zijn beide zijden. Alleen aan zijn voetstappen, die klonken op den hard bevroren weg, kon hij merken, dat hij nog op het goede pad was.

Het was hem of hij ver van de aarde door grauwe wolken liep. En hij stelde zich zijn huis voor, de prettige kamer, waar het licht was en warm. De groote tafel met het roode tafelkleed, Ma achter de tafel voor 't blinkend servies, Mientje naast haar. Papa even opzittend in den grooten stoel naast de warme kachel, en Leo en Gerrit rustig werkend bij het warme, gezellige lamplicht.

Freddy begon weer te huilen, droevig, diep ongelukkig, en met zijn paarse, verkleumde handen wischte hij zich de tranen van de koude wangen.

VII.

Gevonden!

Och, het was thuis zoo gezellig en prettig niet als Freddy gedacht had.

Mijnheer Dalmink was wel op en hij zat wel in den grooten stoel. Hij had het in bed niet kunnen uithouden.

Mevrouw liep onrustig heen en weer; telkens barstte zij in snikken uit. Gerrit en Leo waren niet aan het werk.

Gerrit was naar het politiebureau om aangifte te doen van Freddy's verdwijnen. Leo liep op straat rond om hem te zoeken.

Den heelen middag hadden ze al gezocht. Om

halftwee was Leo naar school gegaan om te vragen, waar Freddy bleef en daar had hij van den hoofdonderwijzer gehoord, dat Freddy om halftwaalf al voor drie dagen naar huis was gestuurd.

Naar huis gestuurd? Weggejaagd? Leo schrikte er van.

Of hij nog niet thuis was geweest? vroeg mijnheer Ter Veen.

‘Heel niet!’ zei Leo.

Mijnheer Ter Veen schreef geen brief, hij ging zelf een bezoek brengen bij de Dalmink's. Hij bleef er tot drie uur, mee wachtend, mee beraadslagend, - Freddy bleef weg.

Gerrit kwam thuis met de boodschap dat Barend, de koetsier, Freddy om bij twaalven op de stoep gezien had.

‘Er ligt toch niets in de bus?’ vroeg Mevrouw, en zelf ging ze kijken. Toen vond ze het kleine stuk papier.

‘Schrei er niet om!’ zei Mijnheer, toen Mevrouw in tranen uitbarstte. ‘Dat is de jongen niet waard. Hij zal zich wel bezinnen. Hij zal eer thuis zijn dan je denkt.’

Mijnheer Dalmink was heel boos. Hij zei nog

veel meer, maar toen hij dat alles gezegd had, werd hij stil.

O, Mevrouw wist het wel, dat hij zich maar zoo hield, dat hij het zich even sterk aantrok als zij.

‘En hij heeft niets op zak,’ had Mevrouw gezegd, ‘niet meer dan een twee-en-een-halve-centstuk.’

‘Hij moest heelemaal niets hebben,’ bromde Mijnheer, ‘dan zou hij nog veel eer thuis zijn. Nu heeft hij nog een broodje als hij honger krijgt.’

Hij hield zich overtuigd, dat de jongen tegen etenstijd wel thuis zou komen.

Maar dat gebeurde niet. Het werd donker. Er kwam een zware mist opzetten. Op de grachten werden lampen voor de ramen gezet voor de voorbijgangers.

Bijna niets werd er dien middag gegeten. Betje was bij de familie gaan vragen, of hij daar ook was; neen, ook niet.

Zoo was het halfacht geworden. Gerrit was al voor de vierde maal naar het politiebureau geweest om te hooren. Er werd naar alle hulpbureaux geseind. Van Freddy was niets bekend. Zoodra ze

iets wisten, zou er een boodschap naar mijnheer Dalmink's huis worden gestuurd, beloofde de vriendelijke inspecteur.

Gerrit zei: 'Alstublieft!' en ging heen. Met langzame schreden ging hij naar huis. Hij had zoo graag, zoo dolgraag een andere boodschap mee naar huis gebracht!

Hij wilde de stoep opgaan, maar hij aarzelde. Zou hij niet zelf nog eens gaan uitzien op straat? Maar, misschien had Leo hem al gevonden en thuis gebracht. Hij zou toch maar naar boven gaan om eerst eens te hooren.

Daar was het hem opeens of hij hoorde roepen. Hij moest zich vergist hebben. Hij wou verder gaan, maar hij keek toch om.

Aan den overkant tegen den lantarenpaal was een kleine gedaante, die hem scheen te wenken. Het was Freddy niet, het was iets kleins en zwarts, dat laag bij den grond was. Het leek een hond. Gerrit ging toch kijken.

Het was een kleine jongen, die op den grond lag. Zijn gezicht zag bleek, zijn broekje was gescheurd, een jas had hij niet aan. Zoo lag hij op den harden grond.

'Gerrit!...' zei het jongetje, en zijn gezicht was

zwart van tranen, die met een vuile hand waren afgewischt.

‘Freddy!’ zei Gerrit, - want het was toch Freddy, die kleine, armoedig uitziende jongen.

Gerrit nam Freddy op, want hij scheen in elkaar te zijn gezakt. Toen liep hij met zijn last de stoep op.

Betje, die tegelijk aankwam, hilde van blijdschap.

‘Hij is er!’ riep ze, en het schalde vroolijk de marmeren gang door. Mientje kwam aanvliegen, blij in de handjes klappend. Maar toen ze den bleeken, gehavenden jongen in Gerrits armen zag, begon ze te huilen. -

VIII.

Het eind van Freddy's reis.

Freddy had een moeilijken tocht gehad. Tusschen Sloten en Osdorp was hij halverwegen blijven

staan. Er kwam een boerenkar aanhossen, en hij wilde roepen, om meegenomen te worden. Zoo iets had hij al zoo dikwijls gelezen. Mogelijk ging de boer wel naar Haarlem, dat was zelfs heel waarschijnlijk, en het kon ook wel zijn, dat hij hem wat te eten gaf.

Maar de kar kwam, en de kar ging. Freddy had geroepen, eerst zacht, toen harder, maar de boer in zijn dikke jekker met het korte pijpje in den mond, had zelfs niet omgezien.

Toen was Freddy, ten einde raad, een boerenerf opgelopen. Hij wilde wat water vragen, misschien gaven ze hem dan wel melk, en heel misschien als ze zagen hoe bleek hij was, kreeg hij dan nog wel een stuk brood er bij.

Freddy liep het openstaande hek in. Hij liep voorzichtig, want zien kon hij niets. De handen hield hij voor zich uitgestrekt, en de voeten schoof hij bijna over den grond.

Opeens hoorde hij een dreigend gebrom. 't Klonk nijdig, het was van den waakhond. Freddy had ze gezien op zijn tocht, toen het nog licht was, de kwaadaardige dieren. Dadelijk zette hij het op een loopen, maar - te laat. De hond beet hem in 't been, even boven de knie. Freddy gilde,

de hond gromde. Een deur ging open. Freddy had zich losgerukt, de beet in zijn been was zoo erg niet geweest, maar zijn broek was stuk. Freddy wachtte niet meer, om te zien wie er gekomen was, hij was weggehold, zoo gauw hij kon, het erf weer af. Op het pad gekomen, sloeg hij rechts af, den weg naar huis in. Hij had genoeg van de reis. Hij verlangde er niet naar, verder de wijde wereld in te gaan.

Hij had nog maar één verlangen, dat was: thuis te zijn, bij vader en moeder, en berouwvol uit te huilen omdat hij zoo slecht geweest was. Hij zou beterschap beloven, en dan, misschien, zouden zij hem vergeven.

Hij wou weer thuis zijn in de warme kamer, meeëten aan den disch, slapen in zijn kamertje, waar het nachtpitje brandde, liggen in zijn lekker warm bed!

Maar hij was zoo ver van huis! Hij was zoo moe en koud en had zoo'n honger!

Hij kwam een man tegen, een landlooper scheen het. De man hield stil bij een lantaren en telde zijn centen. Het scheen Freddy toe, dat hij nog nooit zooveel centen bij elkaar had gezien.

Aarzelend bleef hij staan.

‘Mot je wat?’ vroeg de man grimmig.

Freddy had zoo'n honger!

‘Wilt u mijn jas alstublieft koopen?’ vroeg hij.

Hij bedacht dat thuis in de kast nog een ander jasje hing, een oud van verleden jaar. Het was hem een beetje te klein geworden, maar hij kon het nog best dragen, heel best. En zijn moeder zou er niet boos om zijn als hij het net zoo larg droeg als anders dat nieuwe, en als ze wist wat een vreeselijken honger hij had.

‘Voor hoeveel?’ zei de man.

Freddy dorst niet veel te zeggen, uit vrees dat anders de koop niet zoo doorgaan.

‘Voor vijf centen,’ zei hij eindelijk; dat was net wat hij noodig had, geld voor twee broodjes.

‘Ik zal je d'r tien geven,’ zei de man, ‘dan heb je niks te zeggen!’

Freddy trok zijn jasje uit, nam de tien centen, bedankte en ging heen.

Bij Sloten was een ijsbaan, een paar boerinnen reden er schaatsen. Ze was hier en daar met een lampion verlicht.

Er was nu meer volk dan straks. De mist was wat opgetrokken.

Freddy liep de baan op, hij had zich van den

kant laten afglijden, om het geld voor den bruggewachter uit te sparen. Regelrecht ging hij op het koekenzoopje af. Hij kocht een kop chocolaad voor een stuiver, twee harde broodjes van twee centen en een stuk koek van een cent.

Verkwikt ging hij nu verder, maar zijn been begon hem pijn te doen. De beet was toch erger aangekomen dan hij gedacht had. Het lopen werd hem moeilijk. En het was nog een lange, lange weg, dien hij had af te leggen! Hij begon er aan te twijfelen of hij wel ooit thuis zou komen, of hij niet ergens zou neervallen en doodvriezen onderweg. Maar hij spande al zijn krachten in en sukkelde voort met zijn pijnlijk been.

O, het was een tocht, dien hij nooit vergeten zou!

IX.**Freddy's belofte.**

Het is een dag later. Freddy ligt op een ziekestoel. Zijn been doet hem pijn, en al zijn leden doen hem eigenlijk pijn, maar ziek is hij niet. Papa zit bij hem. Freddy ziet hem van tijd tot tijd aan. Hij schaamt zich zoo, dat hij iedereen thuis zoo'n verdriet heeft gedaan, zijn vader en moeder, zijn broers, kleine Mien en Betje!

En niemand heeft hem verwijten gedaan. Freddy is er heelemaal stil van geworden. Zelfs mijnheer Ter Veen is er geweest, en die heeft met hem gesproken, ernstig maar vriendelijk, en die heeft hem de hand gedrukt, en gezegd dat hij nu maar een paar dagen rust moest houden, dat niemand op school er iets van wist en dat hij, noch mijnheer Greevers er over zou spreken.

Freddy was zoo dankbaar. Hij hilde, toen mijnheer Ter Veen weg was. Hoe was het toch

mogelijk dat alle mensen zoo goed voor hem waren!

Een poosje te voren had hij onder tranen alles aan zijn vader verteld. Alles van den avond af waarop hij zijn geschiedenisles wél en zijn achterstallige taalles niet geleerd had, tot het vervalschen van het rapport.

Zijn vader had stil geluisterd. En Freddy had gesnikt toen het verhaal uit was en Papa nóg niets zei.

Was Papa nóg boos, zou hij nooit weer goed op hem kunnen worden?

‘Ik ben niet boos, Freddy; maar ik ben bedroefd. Kun je me beloven, Freddy, dat je voortaan je best zult doen? Dat je al je werk zelf zult maken, - ik zal je wel helpen, als je hulp noodig hebt. Dat je al je lessen zult leeren? En, jongen, dat vooral: dat je me niet meer zult misleiden?’

Freddy beloofde het, schreiende; maar Mijnheer zei, dat hij nu niet meer schreien moest. En toen ging hij het Halma-spel halen.

De rug van Freddy's ziekestoel werd wat hooger gezet en op een tafeltje tusschen hen in werden de figuren opgezet.

‘Komaan, Fred, jij begint!’

En lachend klopt hij zijn kleinen speelkameraad op den schouder.

Freddy snikt noch even zacht na, maar na een paar minuten is hij zoo in zijn prettig spel verdiept, dat hij alle verdriet vergeet.

X.

Twee maanden later.

Het is twee maanden later, en weer is mijnheer Ter Veen met zijn stapeltje dunne grijsblauwe boekjes in de klas.

Freddy schuift onrustig in zijn bank. Niet dat hij ditmaal zoo bang voor zijn boekje is; maar hij denkt terug aan het vorige rapport, en hij voelt, dat mijnheer Ter Veen en mijnheer Greevers daar ook aan moeten denken.

Zou hij erg vooruit zijn gegaan? Hij weet het niet. Hij weet alleen, dat hij ditmaal zijn best heeft gedaan, dat hij zijn lessen geleerd heeft, dat hij niet van anderen heeft afgeschreven.

Het is hem wel heel moeilijk gevallen, vooral in den beginne, om alles alleen te maken.

Soms, een enkelen keer, als hij heelemaal geen weg wist, had Papa hem geholpen, maar meestal had hij zichzelf moeten redden. Daarvan had hij dan ook het best geleerd!

Het rapport ligt weer vóór hem en hij opent het, met kloppend hart. Nu krijgt hij een kleur, zijn oogen stralen. Is dat z i j n rapport?

Ja, en een oogenblik maakt zich een onaangenaam gevoel van hem meester, ja, het is zijn rapport. Hij kan het zien aan de leelijke plek bij die één voor taal.

Maar dan moet hij er weer aan denken, dat hij nu een vier heeft, dat hij van één op vier is gekomen.

Dat had Papa niet verwacht, en hij zelf het allerminst.

Zijn vader had gezegd: 'Het is heel moeilijk, om iets in te halen. En jij moet vroegere lessen inhalen en er nieuwe bijleeren. Doe je best. Je hoeft niet dadelijk vieren voor je werk te hebben; maar zorg dat je drieën krijgt. Later zal het je gemakkelijk vallen een vier te behalen.'

En nu had hij er al een! Wat zou Papa blij zijn!

Zelf zat hij met een bijna ongeloofig gezicht op zijn boekje te staren. En dan weer moest hij lachen, lachen omdat hij zoo blij was.

Opeens zag hij de oogen van mijnheer Ter Veen op hem rusten. Mijnheer knikte hem toe, hij had er plezier in, dat Freddy zoo vooruit was gegaan.

Freddy knikte terug met een blij en dankbaar gezicht.

Wat gelukkig toch dat Mijnheer zoo goed was geweest, aan niemand iets van zijn leelijk gedrag te vertellen!

Nu was het iets heerlijk om naar huis te gaan, nu rende hij vroolijk met zijn rapport de straten door!

Mama zette den koffieboel klaar toen hij kwam, zijn vader was nog niet thuis.

Maar hij liet het boekje toch niet zien, ook niet toen zijn vader thuis kwam.

Hij schaamde zich. Hij kon het niet zien, zonder aan het vroeger gebeurde te denken.

Eindelijk vroeg Mijnheer er naar en toen haalde hij het voor den dag.

‘Wel!’ zei Mijnheer, en zijn oogen glinsterden

door zijn brilleglazen, ‘geef me de hand, jongen, je hebt je goedgehouden.’

Freddy zuchtte van blijdschap, en stil keek hij mee met zijn vader in het boekje naar het rijtje cijfers.

O, die plek, die leelijke plek, waar hij geradeerd had! Die moest hij aldoor zien en die verhinderde hem heelemaal, zich van harte te verheugen.

Mijnheer Dalmink begreep het.

‘Het is het laatste rapport van dezen cursus, jongen. Den volgenden keer krijg je een nieuw boekje. Het is maar goed ook, want dit wordt wat leelijk.’

Freddy knikte, hij wist wel, waarop Papa doelde.

‘En wanneer is er nu verhooging?’ vroeg Mijnheer, dadelijk van het onderwerp afstappend.

Freddy zei: ‘Morgen.’

‘En, wat denk je, zou je kans hebben?’

Freddy lachte. Na het laatste rapport, ja, had hij zeker kans. Hij was nummer tien van de klas geworden.

En hij werd ook verhoogd.

En nu waren er voortaan in plaats van twee, drie jongens, die ijverig bij het lamplicht zaten te werken.

En nu was er alleen nog maar kleine zus Mina, die spelend rondliep en zich met een grappig stemmetje beklaagde, dat Freddy nu ook geen spelletje meer met haar deed.

HET ALBUM VAN DORA JEMELLE. I.

Het album van Dora Jemelle.

I.

Het album.

Er was iets bijzonders te doen in de vijfde klas; dat kon iedereen wel zien.

Het was nog voor schooltijd.

Drie meisjes stonden bij elkaar, de hoofden gebogen over iets, dat heel mooi scheen te zijn.

‘Mogen we óók eens zien?’ vroeg een der anderen, die haar boezelaar voordeden, boeken klaarlegden, en andere voorbereidende maatregelen namen om zoo straks de les te beginnen.

‘Zeker!’ zei Annie.

‘Komt maar hier!’ zei Jet.

Loulou, de middelste, zei niets. Ze hield een

kostbaar boek in de hand, dat heelemaal in vloeipapier gewikkeld was.

‘Is Doortje er nog niet?’ vroeg ze.

‘Neen, neen!’ zeiden de anderen; ‘toe, laat nu gauw zien!’

Toen spreidde Loulou heel voorzichtig het vloeipapier op een tafeltje uit en legde er het witte boek op.

Het was een album in celluloïd band. P o ë z i e was er met gouden letters in gegraveerd, en onderaan was als eenige versiering een Aäronskelk geteekend.

‘Beeldig!’ zeiden de meisjes eenstemmig.

‘En zie je wel,’ zei Annie, ‘er is een slot op!’

‘Hier is het sleuteltje,’ en Jet stak het zoo triomfantelijk in de hoogte, alsof het de sleutel van een of ander tooverpaleis was geweest.

Een gouden sleuteltje, een album, dat wel ivoor leek en goud op snee, - de meisjes waren een en al bewondering.

‘Ik wou dat i k er in mocht schrijven!’ zei een heel kleintje, ‘gisteren heb ik nog een vijf voor schrijven gehad!’

Een vijf was het hoogste cijfer dat behaald kon worden.

Uit den anderen hoek van de klas klonk een kort, luid lachje, dat dadelijk ophield, toen het clubje opkeek.

‘Heeft Liesbet ook meegedaan?’ klonk het fluisterend.

Loulou schudde het hoofd met een donker gezichtje. ‘Ze wou niet,’ zei ze ook zachtjes.

Opeens ging er in de klas een hoera op. Dora Jemelle, de jarige, kwam binnen.

De drie boezemvriendinnen, Loulou, Jet en Annie, kwamen haar het eerst tegemoet, vlogen haar om den hals en zoenden en feliciteerden haar met zooveel hartelijkheid, dat Doortje vrij verformfaaid er onder vandaan kwam.

‘En hier,’ zei Annie, terwijl ze haar het album aanbood, ‘van ons drieën!’

‘Dank je wel!’ wou Dora zeggen, maar ze had er nauwelijks tijd voor, want ze werd nu van alle zijden bestormd door de andere meisjes. Bij verjaardagen voelen de meesten zich wat hartelijker jegens hun naasten gestemd dan anders. Het scheen dan nu ook wel, of Dora Jemelle louter vriendinnen op de wereld had.

Alleen Liesbet bleef kalm waar ze was. Ze zat niet, ze stond flink rechtop, het hoofd nog wat

hooger dan anders, den neus min of meer opgetrokken. Ze scheen opgewekt, tevreden. Zacht neuriede ze een wijsje terwijl ze letter voor letter haar schrift monsterde. Het gezicht van haar eigen schrift scheen haar goed te doen, die letters stonden flink en fier, niet peuterig netjes, maar ze dorsten zich laten zien.

Een paar meisjes zochten haar plaatsen op. Nette, het kleine ding, dat zoo pas haar wensch te kennen had gegeven om ook in het album te schrijven op grond van haar 'vijf,' nam ook plaats. Ze zat naast Liesbet.

'Mag ik even mijn thema met die van jou vergelijken?' vroeg ze.

Liesbet legde, zonder iets te zeggen, het schrift voor haar neer. Ze was het gewoon, dat de kleintjes van haar afschreven, of hun fouten verbeterden, - 'vergeleken,' zooals ze zeiden.

'Ben je nog niet goed met Doortje?' vroeg Nette onder het 'vergelijken'.

Liesbet neuriede vroolijk voort, alleen haar lippen waren vreemd saamgeknepen, heel vreemd voor iemand die vroolijk is.

Elk ander dan Nette, de kleine, domme Nette, zou hebben gevoeld wat er in Liesbet omging en

gezwegen hebben. Maar Nette had in het minst geen tact, en ze herhaalde haar vraag.

‘Hè?’ klonk het nu, zoo ondubbelzinnig boos en kregel, dat zelfs Nette er van schrok.

‘Ze hebben Dora een album gegeven,’ zei Nette nu, ‘wàt een beeldig! Annie en Jet hebben er al in geschreven, en Loulou ook, die heeft er zelf een vers in gemaakt; maar ze wil niet, dat we het allemaal lezen. Flauw, hè?’

Liesbet nam niet de minste notitie van Nette's gesnap. En Nette zweeg; er vielen ook zooveel fouten te verbeteren vóór de juffrouw kwam, ze had werkelijk al haar aandacht wel noodig bij 't werk.

Dora was verrukt over Loulou's vers. Zoo iets moois had ze nog nooit gelezen. Fluisterend las ze het gedicht aan enkele intiemen voor.

Loulou had er succes van. Ieder vond het even prachtig. En het was ook mooi!

‘Was ik Vondel, Beets of Huygens,
Was ik Rembrandt of Jan Steen,
'k Maakte verzen, teekeningen,
Voor u, Dora, meer dan één!

Was 'k Apollo, dra bezong ik,
 Lieve, u met grooten lof,
 'k Had daartoe, naar ge kunt gissen,
 Door uw daden zeer veel stof.

Maar ik ben geen dichteresse,
 Om mijn schildren niet bekend,
 Evenmin ben ik een zangster. -
 Als je dus tevreden bent

Met hetgeen ik nu ga schrijven
 Op het helderwitte blad,
 Wel, dan bied ik je de wenschen
 Van
 Louise van der Stadt.'

Zóó was het gedicht, zóó stond het met sierlijke letters op het eerste blaadje van Dora's album. Geen wonder, dat ieder het prees. Wat een aanhef ook, wat een prachtig begin! Het had Louise van der Stadt heel wat moeite gekost, zooveel dichters van naam bij elkaar te krijgen, en ze had ze door elkaar genomen, onverschillig van welke eeuw.

De schilders had ze uit het meest beroemde tijdperk gekozen; ik geloof trouwens niet dat ze geheel op de hoogte was van de moderne meesters.

En dan die overgang, die bescheiden overgang:

‘Maar ik ben geen dichteresse,’

die was ook mooi. Alleen Annie had zich een kleine aanmerking veroorloofd. Had het niet den schijn of ze in dien tweeden regel van het derde couplet, in:

‘Om mijn schildren niet bekend,’

had willen zeggen, dat ze wel aardig wat aan schilderen deed, maar dat dit niet wereldkundig was?

Loulou moest toegeven, dat dit er werkelijk uit gelezen kon worden; maar iedereen wist wel, dat zij, Loulou, totaal niet schilderen kon, dat ze zelfs nog nooit een penseel in handen gehad had, dus met een beetje welwillendheid zou men wel begrijpen, dat er niet de minste snoeverij in lag. ‘Zie je,’ had ze vertrouwelijk tegen Annie gezegd, ‘het is nu wel niet in den haak, maar wat had ik anders moeten schrijven? Het moet toch rijmen!’

‘Ja, natuurlijk, rijmen moet het!’ Dat had Annie ook wel begrepen, anders was het geen vers, en zoo was het dus maar gebleven.

Opeens werd het stil in de klasse. De leerlingen zetten zich. De mondjes gingen dicht, de boeken

open; de lach verdween van de gezichten om voor een schijn van ernst plaats te maken; - de juffrouw kwam binnen.

Een lange dame, met blond gescheiden haar, glad langs het voorhoofd gekamd, een lang, bleek gezicht met een paar fijne rimpeltjes bij de ooghoeken. Een paar heldere oogen zagen de klas een oogenblik rustig aan, toen klonk het minder stroef dan anders tot het voorste meisje: 'Is er iets bijzonders vandaag?'

Het meisje bloosde, lachte, keerde zich toen half om in Dora's richting en zei: 'Dora is jarig!'

Nu lachte de juffrouw. 'Dora Jemelle, - wel!' Het was te zien, dat ze het meisje genegen was. Vriendelijker dan men van haar verwacht zou hebben, trad ze op de jarige toe: 'Wel, Dora, ik feliciteer je. Ik wensch je een heel gelukkig jaar, hoor!' Er bleef altijd iets stijfs in de bewegingen van juffrouw Sanders, hoe goed ze het ook meende, - en ze meende het goed; daardoor klonk het minder hartelijk.

Dora was een beetje verlegen; ze was het niet gewoon, van de juffrouw een hand te krijgen. Ze kreeg er een kleur van. Maar ze hield van de juffrouw en ze had er behoefte aan, iets vriende-

lijks terug te doen. ‘Wilt u alstublieft ook in mijn album schrijven?’ vroeg ze, en tegelijk kreeg ze het album voor den dag.

‘Heel graag, Dora,’ klonk het nu, ‘het is een prachtig album, meid! - Nu, bij gelegenheid moet je het me maar eens geven!’

Juffrouw Sanders ging op den stoel voor de klas zitten. Dat was het sein tot beginnen.

Rekenen was aan de orde. En ieder op de beurt las een som op.

Er was niet zooveel aandacht bij het werk als anders. Van tijd tot tijd zagen Loulou of Jet of Annie eens om en knikten Dora toe en dan knikte Dora lachend terug.

Maar toch, hoewel ze telkens voor ieder een vriendelijken knik en een lach had, - hoewel ze mooier cadeautjes had gekregen dan ze had durven hopen, - toch was Dora niet zoo vroolijk en opgewekt als anders, zelfs wanneer ze niet jarig was.

Toen de les echt goed begonnen was, en alle leerlingen er bij en aan het werk waren, zat zij met de lei vóór zich op tafel, en in plaats van te werken en het vijftal opgegeven sommen te maken, krabbelde ze doelloos met haar griffel op de lei, en deed niets.

Ze tuurde voor zich uit naar een plaats bij het raam, naar een lange blonde vlecht, die tusschen een paar kloeke, haast al te kloeke meisjesschouders, lijnrecht naar beneden viel.

Het blonde hoofd op de voorste bank verroerde zich niet; kalm, doodkalm zag het, even gebogen, op de lei vóór zich, die zonder overijling met cijfers en berekeningen beschreven werd.

Dora volgde de hand, die zoo rustig, regelmatig voortschreef. Hoe kón Liesbet werken of er niets gebeurd was; had ze dan ook niet, als zij, spijt van wat er tusschen haar beiden voorgevallen was? Dacht ze dan ook niet aan andere jaren, toen ze vriendinnen waren, en toen een van beider verjaardag voor alle twee een heerlijke feestdag was?

II.

Het voormalige 'Plataanblad'.

Het was nog zoo lang niet geleden - een maandje pas, maar het leek al jaren - toen waren Liesbet en Dora groote vriendinnen geweest. Liesbet en

Dora en Loulou en Jet en Annie, die hadden met haar vijven een kransje. Eens in de week kwamen ze bij elkaar, altijd Vrijdags, en bovendien gingen ze iederen Woensdag- en Zaterdagmiddag samen wandelen.

Ze hadden een mooien naam voor het kransje bedacht. Het moest iets zijn, dat vijf en toch één was. Toen hadden ze het 't Plataanblad' gedoopt. Nu, zoo'n plataanblad is handvormig ingesneden; het lijkt vijf bladen en het is er maar één. Dat was het mooie.

Ze hadden het zelf prachtig gevonden, en alle leden van 't Plataanblad' waren er erg mee ingenomen.

't Plataanblad' had ruim een jaar bestaan, toen er voor het eerst ruzie kwam. Er was wel eens meer gekibbeld, maar alles was dan toch weer in orde gekomen.

Maar den laatsten keer -

Het was op een Zaterdagmiddag en er zou een kolossale wandeltocht plaats hebben. De meisjes hadden zich voorgesteld minstens het Kalfje om te gaan, - nu, dat is zoowat drie uur loopen.

Om één uur zouden ze al bij elkaar komen. En om één uur stonden dan ook Jet en Loulou

en Annie en Dora up de afgesproken plaats, - het Leidscheplein.

Ze wachtten op Liesbet.

Het werd twee, drie, vier minuten over eenen, niemand kwam. Om vijf minuten over eenen fronste Loulou het voorhoofd. Waar bleef ze nu toch!

‘Liesbet komt nogal eens te laat,’ zei Annie.

En Jet zei: ‘Ja, haast altijd!’

‘Ik kan me eigenlijk niet herinneren, dat ze ooit op tijd is geweest,’ meende Loulou na lang bedenken.

‘Als ze nu nog gauw komt, zegt dan maar niets,’ ried Dora, die nogal gematigd was.

‘Ik zou niet weten waarom niet,’ zei Louise, ‘jij bent altijd maar bang, dat je iemand, en vooral háár, boos maakt. Zij zegt het ons net zoo goed, als ze wat tegen ons heeft!’

Om tien minuten over eenen was Liesbet er nog niet.

‘Willen we maar gaan?’ vroegen Annie en Jet, - ‘ze zegt altijd, dat we maar liever niet moeten wachten, als ze niet komt, want dat ze dan niet kán.’

‘Och, komen doet ze altijd, laten we wachten tot kwart over eenen, en als ze er dan niet is, maar gaan!’

Dat voorstel vond bijval. De meisjes gingen voor een grooten manufactuurwinkel kijken, of ten minste ze hielden zich zoo, want in werkelijkheid letten ze geen oogenblik op de gemaakte kleeren of de zijden stoffen, al waren die ook nog zoo mooi. Ze keken maar voor zich uit, de Baangracht op, naar den kant vanwaar Liesbet zou komen.

Eindelijk was het kwart. Ze zagen het op de torenklok van het politiebureau, en op de klok van de kiosk.

‘Nu,’ zei Loulou, ‘laten we nu maar gaan. Ze heeft gezegd: “Kom ik niet, dan kan ik niet, wacht maar niet op me.” - Hebben jullie dat ook niet gehoord?’

Ja, dat hadden ze; en een vorigen keer was ze ook eens weggebleven, omdat toen een tante van haar plotseling overgekomen was.

Ze waren het allen met Loulou eens, behalve Dora, die nog aarzelde.

‘Mééstal komt ze toch,’ pleitte ze; ‘ze is in het geheel nog maar ééns weggebleven.’

‘En als ze het nu voor den tweeden keer doet, dan is onze middag bedorven. Nu, goed, laten we dan nog een half uur wachten, laten we, wat mij

betreft, hier den heelen middag blijven staan, als ik het maar weet!’

‘Ik vind het ook,’ zei Annie, ‘afspraak is afspraak.’

‘We hebben eerst gezegd, dat we tot kwart over eenen wachten zouden, en dan gaan. Het is nu zoo laat, laten we nu ook gaan!’

‘Ja,’ stemde Jet toe, ‘dat is billijk.’

Dora kon er ook niets tegen zeggen.

‘Vooruit dan maar!’ commandeerde Loulou, - en daar zette de stoet zich in beweging.

Dora wierp nog een laatsten blik op de Baangracht, - tevergeefs.

Toen, opeens, juist toen ze het hoofd weer wou omwenden, zag ze in de verte een meisjesgestalte, die in allerijl kwam aanhollen.

‘Loop jullie maar door, jongens!’ zei ze, en het klonk blij, ‘daar komt Liesbet nog aan, je heeft niet op te houden, we halen jullie wel in!’

‘In orde!’ riep Loulou, en in flinken pas bleven de meisjes voortgaan.

Het viel Dora niet mee; Liesbet was nog een heel eind achter. En ze scheen volstrekt geen moeite te doen om haar schade in te halen. Ze liep langzaam, niet eens hard meer, neen, letterlijk

langzaam liep ze. Het scheen of ze het er expres om deed!

Dora was haar eerst tegemoet gelopen. Nu bleef ze staan, ze wuifde alleen met de hand, dat Liesbet toch komen zou. Ze voelde zich boos worden. Wat was dat nu voor een manier van doen! Eerst twintig minuten te laat komen, en dan nog met het kalmste gezicht van de wereld te komen aanwandelen!

‘Kom toch!’ riep ze met een gemaakt lachje haar naderend vriendinnetje toe.

‘Jawel!’ zei die, en, terwijl ze naast Dora voortliep: ‘Wat is het warm, hè, ik bezwijk half!’

‘Stap toch wat aan,’ zei Dora weer, die zich meer opwond naarmate ze zich achter voelde komen bij Loulou en de anderen. ‘Stap toch wat aan, het is al zoo laat!’

‘Je bent engelen, dat je gewacht hebt,’ zei Liesbet, ‘maar ik kán zoo hard niet loopen. Ik kan er niets aan doen, dat ik zoo laat ben.’

‘Neen, dat begrijp ik wel, je kunt het nooit helpen!’ viel Dora haar bits in de rede. ‘Nu, hoe komt het dan?’ vroeg ze wat vriendelijker.

‘Och neen, als je het toch vooruit al begrijpt,

is het ook niet nodig, dat ik het je vertel,' zei Liesbet, die nu ook kwaad werd. 'Je weet het immers toch al?'

'Laten we nu maar niet kibbelen!' - Dora had er spijt van dat ze zelf begonnen was. 'Het was niet aardig van me, om het te zeggen; maar je komt ook altijd zóó laat!'

'Ja, houd dáár nu maar eens eenmaal mee op. Wacht, of wacht niet, maar maal er niet zo lang over. - Natuurlijk vind ik het heel aardig als jullie op me wacht, maar als ik het den heelen middag hooren moet, gaat de aardigheid er wel een beetje af. - Gaat dan liever door als het jullie verveelt. Dat is me veel liever!'

'Wáren we maar doorgegaan, dat was mij ook liever geweest,' barstte Dora uit.

'O, adieu, ik zal je niet langer hinderen!' had Liesbet gezegd, - tegelijk had ze zich omgekeerd, en was verdwenen.

Toen Dora op het Leidscheplein kwam, stonden de anderen er nog, ze hadden tóch gewacht. 'Waar is Liesbet nu?' hadden ze gevraagd. Dora had er niet veel op geantwoord, maar ze hadden het wel zoo'n beetje begrepen, en waren er niet op doorgegaan.

Het was een nare tocht geweest, allermeeft voor Dora, die zich fchuldig voelde. Het fpeet haar het meeft, dat ze Liesbet niet eens gelegenheid gegeven had, zich te verontfchuldigen over haar laatkomen.

Maar er was nu niets meer aan te doen.

Nu was er zoowat een maand verlopen. Jet en Annie en Loulou hadden wel getracht, Dora en Liesbet met elkaar te verzoenen, maar het was haar niet gelukt.

Toen het tegen Dora's verjaardag liep, had Loulou het nog eens geprobeerd.

‘Doe mee aan het cadeau, en feliciteer haar en laat het goed zijn,’ had ze tegen Liesbet gezegd.

Maar die had niet gewild.

‘Het zou den fchijn hebben, of het me zoo fpeet, dat ik niet op de partij mocht komen,’ had ze gezegd. ‘En bovendien, als jullie ons zoo graag bij elkaar hebt, doe dan bij D o r a maar moeite, dat is wel zoo goed!’

En daarbij was het gebleven.

III.**Het 'vrije' kwartier.**

Dora zat nog aldoor voor haar schoone lei. Alleen een paar krabbels stonden er op, een paar half onleesbare letters. 'Liesbet,' scheen er te staan, maar opeens werd het weer uitgeveegd. - Dora wou niet aan haar denken. Waarom moest ze nu juist aan die ééne denken, die haar niet geluk had gewenscht? - Waarom dacht ze niet liever aan alle anderen, die het wél gedaan hadden?

Ze zuchtte. Met het hoofd op de hand geleund, zag ze nog altijd naar het meisje met de dikke blonde vlecht.

Opeens werd het haar warm onder de oogleden, en spatte er een traan op haar lei. Haastig veegde ze dien weg, toen streek ze heel onverschillig met den zakdoek langs de oogen, de anderen mochten niets merken, en dwong zich met moeite de opgave uit haar rekenboekje te lezen.

'Een stuk land, lang 9 M., breed 7 M., wordt met boomen beplant. Als er op afstanden van....'

Neen, ze kan niet verder lezen. Het wordt haar onmogelijk, letterlijk onmogelijk gemaakt door de tranen, die zich tusschen haar en het boek dringen.

Och, het m o e t anders worden. Het moet weer goed worden tusschen haar en Liesbet. Ze zal het haar vragen, vandaag nog. Als de schooltijd om is, als ze naar huis gaan, dan zal ze Liesbet achteroplopen. Liesbet gaat altijd zoo vroeg heen tegenwoordig, juist om maar alleen te zijn. Maar nú zal ze zorgen dat ze gelijk met haar op straat is. Ze heeft al iets verzonnen. Ze weet al hoe ze het goed zal maken. Ze zal zeggen: ‘Bettie, ben je nog boos, - zou je, anders, wat in mijn album willen schrijven?’

Dora is er blij om, dat ze dat verzonnen heeft. Ze ziet zichzelf alweer verzoend met Liesbet. Ja, dat, of ten minste zoo iets zal ze zeggen, - dan zal het mogelijk weer goed worden. - Bettie is niet haatdragend.

Vergenoegd veegt ze nu haar oogen voorgoed af. Neen, nu zal ze niet meer huilen, met dat prettige vooruitzicht. Eén, twee, drie, gaat ze nu aan haar werk. En het vlot, maar ze moet nog veel inhalen. Klaar komt ze er niet mee, maar

toch wel een heel eind, toch wel zóóver, dat de juffrouw haar zonder opmerking voorbijgaat, terwijl ze het werk komt nazien.

Op het rekenen volgt lezen, en dan hebben de meisjes een kwartier vrij. Ze blijven dan wat praten in de klas, of ze zien een les na, of anders, als ze niets te doen hebben, en het is mooi weer, wandelen ze wat op het kleine plaatsje, of lopen de lange en breede gang op en neer.

Nu is het weer prachtig.

‘Ga je mee naar de plaats?’ vraagt Loulou.

Dora zat nog eens met aandacht het mooie cadeau te bekijken. ‘Het is toch prachtig!’ zei ze.

‘Toe, neem het sleuteltje er nu uit,’ zei Annie ‘en ga dan gauw mee, anders wordt het zoo laat! Jet is al vooruit!’

Dora legde het album zorgvuldig in haar kastje en volgde de anderen, die met ongeduld op haar wachtten. Ze keek nog even naar Liesbet, toen ze heenging. Die stond daar zoo alleen in het lokaal. Ze kreeg lust haar arm door dien van Bettie te steken en haar mee te voeren, de trappen af. Als Liesbet maar even had opgekeken, als er

op haar gezicht maar een zweempje van te zien was geweest, dat ze zich ongelukkig gevoelde, of, ten minste, minder plezierig gestemd... maar daar was geen sprake van.

Liesbet zong. Hardop zong ze, terwijl ze haar boeken inspecteerde en den boel voor 's middags bijeenpakte.

En Dora ging met de anderen de trappen af.

IV.

Het album is weg.

Het kwartier was nog niet om, daar kwamen de meisjes naar boven vliegen. Dora had haar sleuteltje verloren, het gouden sleuteltje van haar album!

‘Is het er?’ vroeg Dora aan Loulou, die vooruit was geloopt en onder de bank had gekeken.

Neen, het was er niet.

‘En op de trap, en in de gang ook niet!’ riepen Annie en Jet, ‘we hebben overal gezocht.’

‘Het kan er toch niet meer inzitten?’ vroeg Loulou. ‘Kijk eens, misschien heb je vergeten het er uit te nemen!’

‘Nee, ik weet zeker, dat ik het gedaan heb, ik had het in mijn hand, toen ik naar beneden ging,’ zei Dora beslist maar toch voelde ze in haar kastje om de anderen te overtuigen.

Ze zocht, ze tastte, - ze boog zich voorover, om zelf te zien, - ze woelde ongeduldig alles om, haalde alles uit haar kastje, uit haar tasch, - het album was weg!

‘Weg?’ vroeg Loulou ongeloovig.

‘Weg!’ zei Dora, die er niets van begreep.

‘Kijk eens onder de bank!’ ried Jet, zelf zocht ze mee. Het was wel onbegrijpelijk en ondenkbaar dat dat mooie boek op den grond zou liggen, maar ze keken toch.

Alles was mogelijk. Maar het was er niet.

De meisjes zagen op. Er was niemand in de klas dan Liesbet.

‘Heb jij het album misschien ook gezien?’ vroeg Loulou; ze vond het wel een pijnlijk onderwerp, maar de zaak was zoo gewichtig, dat ze niet nalaten kon het haar te vragen.

Liesbet antwoordde niet; ze schudde even van neen, toen ging zo bedaard met haar boeken voort.

‘Wie was er toch ook in de klas, toen we binnenkwamen, die zoo gauw wegliep?’ vroeg Loulou.

‘Ik geloof dat het Nette was,’ meende Dora.

‘Maak je maar niet bezorgd, een van allen zal het nog eens hebben willen zien, het zal wel dadelijk teruggebracht worden,’ zei Annie om Dora te troosten.

‘Ik zal eens gaan vragen,’ zei Dora, en dat deed ze.

Maar niemand had er iets van gezien, of was zelfs binnen geweest.

Alleen Liesbet was in het lokaal gebleven, zeiden de meisjes.

‘Ja, dat weet ik wel,’ zei Dora ongeduldig, ‘maar ik dacht dat een van jullie het mogelijk had willen inzien. Ik kan heelemaal niet begrijpen waar het is!’

Alle meisjes zochten mee, Nette het ijverigst van allen, maar het was nergens te vinden.

Het kwartier was om. de stoelen werden weer bezet, het werk voor den dag gehaald, maar niemand was er met haar gedachten bij.

Juffrouw Sanders kwam ook weer terug.

‘Vlug je thema's voor den dag!’ zei ze. ‘Dora Jemelle begint.’

Maar Dora Jemelle was het allerminst geschikt om de thema op te lezen. Eerst ken te onmogelijk

de bladzijde vinden, toen stotterde ze, en barstte eindelijk in tranen uit.

‘Wat is er?’

Loulou lichtte de juffrouw in.

Juffrouw Sander keek zeer ernstig. Had Dora wel overal goed gekeken, in haar kastje, in haar tasch, en kon het niet op den grond zijn?

Dora schudde het hoofd. Toen liet juffrouw Sanders de meisjes alle schriften en boeken uit de kastjes op tafel leggen; maar het verloren schaap kwam niet terecht.

‘Bergt alles maar weer weg,’ zei de juffrouw verdrietig. ‘En zegt me eens: wie van jullie zijn in het lokaal gebleven, toen de anderen naar buiten gingen?’

‘Ik!’ zei Liesbet dadelijk.

‘Niemand meer?’ Onderzoekend zag de juffrouw de een na de ander aan.

Loulou werd onrustig, ze knipoogde tegen Dora en zag toen naar Nette, die met een vertrokken mondje op de bank naast Liesbet zat en strak voor zich uitzag.

‘Ben jij hier alleen geweest, Liesbet?’

‘Neen, juffrouw.’

Na zag Nette schichtig op en kleurde.

‘Nette van Veen liep het lokaal uit, toen wij binnenkwamen,’ riep Loulou, die zich niet langer bedwingen kon.

‘Is dat zoo, Nette?’ vroeg de juffrouw streng.

Nette werd nog rooder, ze knikte.

‘En wat kwam je hier doen?’

Nette verschikte op haar bank, beet zich in de wang en zuchtte, maar antwoord gaf ze niet.

‘Nu?’ herhaalde de juffrouw.

Er kwam geen antwoord.

Het was doodstil in de klas. Jet en Annie zagen elkaar veelbeteekenend aan. Dora wachtte in spanning.

Opeens begon Nette te snikken. ‘Ik kan het niet zeggen, wat ik kwam doen, maar ik heb het album gerust niet.’

‘Kun je niet zeggen wat je hier kwam doen? Dat is heel vreemd, Nette. - Kun jij het ook niet zeggen, Liesbet?’

‘Nette heeft het album n i e t,’ zei Liesbet alleen. Het was geen rechtstreeksch antwoord.

Juffrouw Sanders werd boos. ‘We gaan beginnen,’ zei ze. ‘Na schooltijd zal ik de zaak verder onderzoeken.’

Er waren maar weinig hoofdjes bij het werk,

en heel veel fouten bleven in de thema's. Eenige meisjes kregen straf omdat ze onder de les met elkaar fluisterden. Loulou zag Nette zoo doordringend en uitvorschend aan, dat ze met een vuurroode kleur de oogen neersloeg. Toen ging Loulou met den rug naar haar toe zitten; ze was er zeker van, dat Nette de schuldige was.

‘Wat ligt daar op den grond?’ vroeg de juffrouw opeens.

Het was een klein, blinkend dingetje, dat bij den poot van Liesbets tafeltje lag. Liesbet bukte zich om het op te rapen, toen gaf ze het aan de juffrouw, - het was het gouden sleuteltje.

‘Hoe kwam dat dáár?’ vroeg de juffrouw. Aller oogen zagen Liesbet aan. Er was iets uitdagends in den blik van het meisje, toen ze naar haar plaats gaand, de klas overzag.

‘Het is zeker gevallen,’ zei Liesbet, in antwoord op de vraag van de juffrouw.

‘Heb jij het dan gehad?’

‘Neen,’ klonk het eenvoudig.

Er kwam een diepe rimpel in het voorhoofd van juffrouw Sanders.

‘Nette en Liesbet moeten na schooltijd een oogenblik blijven; we hebben nu geen tijd meer; wie volgt!’

V.**Nette of Liesbet.**

Het was op straat een geharrewar van stemmen.

De school was uit; maar de meeste meisjes waren blijven wachten.

Loulou en Jet en Annie wachtten op Dora, die nog eens overal zoeken mocht, anderen liepen heen en weer, druk sprekend en gesticuleerend.

‘Ze geven Liesbet de schuld,’ zei Annie.

‘Ze zijn niet wijs!’ riep Loulou, duidelijk genoeg om door het clubje voorbijlopende meisjes gehoord te worden.

Eén uit de club kwam naar voren: ‘Wie zijn niet wijs, als ik vragen mag?’

‘Wel, jullie niet, - en voor de rest ieder die zoo gek is, Liesbet te verdenken.’

‘Omdat ze van jullie “Plataanblad” is?’ zei Nelly, die het voor haar partij had opgenomen. ‘En als er sprake is van gek, dan zijn jullie dat. Want het is nogal duidelijk waarom Liesbet het album genomen en weggemaakt heeft. Natuurlijk omdat ze met Dora kwaad is en het haar niet gunde!’

Triumfeerend wou Nelly heengaan, maar Lou-

lou hield haar tegen. ‘Mag ik ook wat zeggen?’ vroeg ze. ‘Jullie Nette heeft het. - Als ze geen schuld heeft, waarom zit ze dan onafgebroken tranen met tuiten te huilen? En waarom heeft ze niet dadelijk gezegd, dat ze ook in het lokaal is geweest?’

Het werd Nelly een beetje benauwd; ze vond het 't verstandigst, die vraag onbeantwoord te laten. ‘Zeg me liever, waarom Liesbet zelf erkende, dat Nette het niet gedaan heeft?’

‘Omdat ze zoo iets onmogelijk kon denken,’ zei Loulou, ‘daarvoor is ze zelf veel te goed.’

‘Wil ik het je zeggen?’ Nelly sprak hoog, en toen niemand iets zei, ging ze voort, en haar stem klonk moedwillig: ‘Omdat Liesbet het zelf gedaan heeft!’

Loulou was haar bijna aangevlogen. Ze scheen op het punt een uitval met haar schooltasch te doen, en waarschijnlijk zou ze het ook gedaan hebben, als niet opeens een dame naar haar toe was gekomen, met de vraag of ze ook wist waar Emmie Reeling bleef.

Loulou was nog te veel onder den indruk om iets te zeggen. Verwezen zag ze de dame aan.

Jet lichtte haar in. Emmie Reeling zat een klas

hooger dan zij, en nu had juist dien morgen Emmie's klas een uur vroeger vrij gekregen, omdat de gymnastiekjuffrouw ziek was.

De dame bedankte; zoo, dan zou Emmie zeker al thuis zijn. En toen ging ze heen.

Loulou's woede was een beetje bekoeld; nu ze niet onmiddellijk uiting aan haar drift had kunnen geven, verlangde ze er ook niet meer naar.

De andere meisjes, Nelly inclusief, waren langzaam voortgelopen.

Sommigen van haar gingen naar huis. Wie nog even blijven kon, bleef. Maar het duurde lang.

Om halfeen stonden ze nog aan de deur. Toen werd de breede schooldeur driftig geopend, en Dora kwam naar buiten vliegen.

‘Is het terecht?’ vroeg Loulou.

Dora schudde het hoofd.

‘Heeft Nette niet bekend?’

‘Nette is evenmin schuldig als jij en ik,’ zei Dora ernstig.

Toen begon ze te vertellen.

De juffrouw had Nette terdeeg onderhanden genomen. Nette was eerst gaan huilen, en had niets willen zeggen. Maar toen de juffrouw haar vroeg, waarom ze niet dadelijk bekend had, had

ze onder tranen verteld, dat ze op de trap het gouden sleuteltje gevonden had.

‘En waarom heeft ze het toen niet aan jou gegeven?’ vroeg Loulou ongelovig.

‘Dat was het juist. Ze was er mee naar binnen gegaan en had het album willen krijgen, om het versje te lezen, dat jij er in hadt geschreven. Ze had ook aan Liesbet gevraagd, of die het lezen wou, maar Liesbet had niet gewild.’

‘Natuurlijk niet!’ zei Loulou, ‘daar had ze gelijk in.’

‘Nu, toen Nette het album wou krijgen, om het versje te lezen, wás het al weg.’

Dat hadden de meisjes niet verwacht.

‘Liesbet heeft het ook gezegd, dat het weg was toen Nette er naar zocht!’

‘Zoo!’ Loulou was er stil van geworden.

Ze liep gauw op Nette toe, die juist de school uitkwam.

‘Neem me niet kwalijk,’ zei ze, ‘maar omdat je zoo huilde, en niet zeggen wou dat je in de klas was geweest, dacht ik...’

Nette's gezichtje vertoonde nu geen spoor van droefheid meer. Haar wangen gloeiden nog wel, maar haar oogen lachten vroolijk, zoo blij was

ze, dat het lastige en pijnlijke onderhoud voorbij was.

‘Och, ik begrijp het wel, je m o e s t ook wel denken, dat i k het had. Had ik maar dadelijk gezegd dat ik het album had willen inzien, maar daar schaamde ik me voor.’

‘En Liesbet?’ vroeg Loulou opeens. ‘Waar is Liesbet nu?’

Nette haalde de schouders op. ‘Liesbet is nog boven,’ zei ze.

‘Hoe kwam Liesbet eigenlijk aan dat sleuteltje?’ vroeg Annie.

‘Liesbet had het niet, ik heb het zeker laten vallen,’ zei Nette; ‘ik was zoo ontsteld dat het album weg was, dat ik er verder niet op gelet heb.’

Nu nam Nette afscheid, blij dat ze in vrede kon heengaan, en dat de meisjes nu wisten, dat zij aan het verdwijnen van het album geen schuld had.

‘Begrijp je er nu nog i e t s van?’ vroeg Loulou.

Dora schudde het hoofd. ‘Niets, niet het minste,’ zei ze, ‘het spijt me, dat dat alles net op mijn verjaardag gebeurt.’

‘Zullen we nu ook maar niet heengaan?’ vroeg Annie.

Dora aarzelde. ‘Ik zou Liesbet nog graag even zeggen dat ik háár niet verdacht heb,’ zei ze.

‘Het is wel vreemd, dat Liesbet nu alleen in het lokaal is geweest,’ zei Annie in gedachten; ‘maar,’ - viel ze zichzelf dadelijk in de rede - ‘zij kan het niet gedaan hebben.’

‘Neen, onmogelijk!’ zeiden Jet en Loulou tegelijk.

Nu ging de schooldeur voor de derde maal open, en nu traden juffrouw Sanders en Liesbet er uit.

Liesbet zag er opgewonden uit, twee warmroode plekjes had ze op de wangen, en ze scheen erg gehaast. Ze zag de meisjes wel maar ze wou ze ontlopen. Ze ging tenminste juist den tegenovergestelden kant op.

Maar Dora liet haar niet ontsnappen. Op een draf liep ze Liesbet achterop. Hijgend had ze haar eindelijk ingehaald.

‘O, Bettie, Bettie!’ riep ze, ‘hoor toch eens, hoor toch eens,’ en toen Bettie stilhield en haar verwonderd en min of meer uit de hoogte aanzag: ‘Ik wou je even zeggen, en de anderen allemaal ook, - we willen je zeggen, dat we er niets van gelooven dat jij het gedaan hebt, al denkt iedereen het ook en al was je ook honderdmaal alleen in het lokaal!’

HET ALBUM VAN DORA JEMELLE. II.

Dora sprak zoo rad, dat het moeilijk te volgen was, maar Liesbet begreep haar toch. Een oogenblik bleef ze Dora strak aanzien, toen vroeg ze: 'Zeg, Dora, ben jij in het vrije kwartier niet nog even in de klas geweest?'

Dora schudde het hoofd; neen, ze had den heelen tijd met de meisjes gewandeld.

'O, ik dacht het. Zie je, de juffrouw vroeg of er buiten Nette soms nog iemand in het lokaal geweest was. En toen ik ja zei, scheen ze me niet te gelooven, en vroeg ze waarom ik dat dan niet al veel vroeger gezegd had.'

'En waarom heb je dat dan niet gedaan?' vroeg Dora.

'Wel, ik dacht dat jij het zelf was. - Weet je,' Liesbet kreeg een kleur, en ze begon zachter te spreken, 'ik dacht, dat jij binnenkwam om me te vragen of ik weer goed wou worden. Ik stond met mijn gezicht naar het raam, en zoo bleef ik staan. Maar je kwam niet. Ik hoorde je naar je plaats gaan, - ten minste ik dacht dat jij het was, en toen bleef ik staan tot ik de voetstappen weer weg hoorde gaan, de gang in.'

'Wie mag het toch geweest zijn?' vroeg Dora.

Maar ze had den tijd niet er lang over te

denken, want opeens zag ze, dat Liesbet de tranen over de wangen rolden.

‘Bettie, Bettie!’ troostte ze. Ze nam Liesbets hand in de hare en streelde die. Maar nu begon Liesbet nog veel erger te schreien.

‘Nu denkt de juffrouw zeker, dat ik het gedaan heb, en alle meisjes denken het ook. Ik vind het zoo vreeselijk.’

‘Alle meisjes?’ vroeg Dottie vriendelijk. En toen kwamen ze met haar vieren, Dottie en Annie en Jet en Loulou, en toen verzekerden ze haar nog eens plechtig, dat ze Liesbet geen oogenblik verdacht hadden.

‘Is het nu weer goed?’ vroeg Dora, en toen Liesbet haar door haar tranen toelachte: ‘en ga je nu meteen mee naar huis? Moe zal het prettig vinden. Jij hoort er ook bij als ik jarig ben.’

Neen, dat wou Liesbet niet. Dora's moeder had er niet op gerekend en haar eigen moeder wist het ook niet.

‘Maar je komt toch vanmiddag?’ had Dora gevlaid. ‘Als je vanmiddag niet komen wilt, dan gelooven we ook niet dat alles weer in orde is.’

‘Zou je Moe het goedvinden?’

‘Ja, natuurlijk, Moe vindt het juist heel prettig!’

had Dora geroepen, en zoo waren ze van elkaar gegaan.

VI.

De ware schuldige.

Dottie was echt in haar schik dat Liesbet en zij weer goede vriendinnen waren. Het had haar bijna het ongeval doen vergeten.

‘Wie mag het toch geweest zijn?’ vroeg Loulou. ‘Nu is het nog veel raadselachtiger, nu hebben alle partijen het mis gehad. Nu zijn Liesbet en Nette beiden onschuldig.’

‘Had Liesbet maar even omgekeken,’ zuchtte Annie, ‘dan wisten we nu wie het was.’

‘Dan was het misschien niet eens gebeurd,’ zei Jet, en die gedachte was nog zoo onverstandig niet.

‘Wat zal je Moe wel denken, dat we zoo laat komen!’ zei Loulou. ‘Ze zal wel vinden dat we je een mooi cadeau gegeven hebben.’

‘Ja, wat jammer,’ zei Dora, ‘dat Moe het niet eens gezien heeft!’

Ze stonden voor Dora's huis. De meid, Annemietje, deed open.

Mevrouw Jemelle kwam de meisjes vriendelijk tegemoet. ‘Je hebt zeker school moeten blijven?’ vroeg ze lachend; maar toen Dora het geval vertelde, werd ze ernstig.

‘Dát kan het toch niet wezen?’ vroeg ze, het verward verbaal afbrekende. ‘Dat is hier voor een uur gebracht.’

Dora zag haastig in de aangeduide richting. Er lag een pakje op tafel in boekformaat. Het was in een krant gewikkeld.

Met zenuwachtig bevende vingers scheurde Dora er de krant af. Ze schrok er van; ze kreeg een kleur als bloed, en met groote, verwonderde oogen zag ze van de een naar de ander. Daar stond ze met het album in de hand!

‘Begrijp je er i e t s van?’ vroeg ze aan de meisjes.

‘Niemendal!’ zeiden die.

‘Wie heeft het toch gebracht, Moe?’ vroeg Dora.

‘Ik weet het niet,’ zei Mevrouw. ‘Annemietje heeft het aangenomen.’

Annemietje moest voorkomen. En nu volgde een verhoor, waarbij bleek, dat het boek was aangereikt door een meisje van Dora's grootte,

gekleed in een lichtbruin manteltje en met een strooien hoed op met bruin lint.

‘Dat is Marie Terwocht,’ zei Dora beslist.

‘Of Anna van Meteren,’ zei Loulou.

‘t Kan Suze Deknatel of Willie Wilkins ook zijn,’ meende Jet. ‘Daar zijn zooveel meisjes met bruine manteltjes.’

‘Je ziet wel,’ viel Mevrouw nu in, ‘dat we heel voorzichtig moeten zijn. Bovendien geloof ik niet, dat het een meisje van jelui school was, want het album werd nog vóór twaalfen gebracht.’

Dora raakte nu hoe langer hoe meer van de wijs.

‘Maar ik heb het toch vanmorgen op school gehad,’ zei ze, en ze maakte zoo'n wanhopig gebaar, dat ze het album bijna op den grond liet vallen. Er woei nu een papiertje uit de krant op den grond.

Loulou raapte het op. Het was een briefje.

‘Jongejuffrouw Dora Jemelle,’ las ze, en tegelijk reikte ze het haar over.

Dora maakte het open. Een oogenblik bleef het heel stil in de kamer terwijl Dora het briefje inzag. Allen staarden haar in gespannen

verwachting aan. Haar geduld werd wel lang op de proef gesteld, maar eindelijk toch las Dora hardop:

‘Beste Dora!

‘Vanmorgen in het vrije kwartier kwam ik even in je klas om je atlas te vragen. Den mijnen had ik vergeten. Je was er niet, toen heb ik hem zoo maar genomen. Dat neem je me toch niet kwalijk, wel?

‘Bij het rommelen in je kastje zag ik een boek liggen (ten minste ik dacht dat het een boek was). Maar toen ik het ging bekijken, bleek het gesloten te zijn en zag ik dat het een poëziealbum was.

‘Toen ik het je terug wou brengen, was de deur van jullie klas al dicht en de les begonnen.

‘En het laatste uur was onze klas, zooals je wel gehoord zult hebben, vrij, dus had ik geen gelegenheid je het album terug te geven.

‘Het spijt me erg dat het zoo geloopt is. Ik hoop maar dat je er niet lang naar gezocht hebt.

‘Het eenige wat ik nog kon doen, was, te zorgen dat je het dadelijk bij je thuiskomst vindt.

‘Nu, adieu, Dora; wees maar niet al te boos op me.

Het zou me erg spijten als ik je lang had laten zoeken.

Den atlas zal ik je morgenochtend wel geven.

Tot wederdienst bereid,

CHARLOTTE MULLER.’

Allen waren verstomd.

‘Neen, maar!’ zei Jet, en toen keek ze zoo verwezen, dat allen er om moesten lachen.

‘Hoe is 't mogelijk, dat had ik n o o i t gedacht!’ riep Dora, en opeens, in een vlaag van uitgelatenheid, pakte ze Loulou bij de stevige armen beet en danste met haar de kamer rond.

‘Ik ben zóó blij, ik ben toch zóó blij!’ riep ze telkens met zooveel vuur, alsof alle anderen dat tegenspraken. Maar dat deden ze volstrekt niet. Ze vonden het ook heerlijk, dat haar cadeau weer terecht was.

‘Hebt u het album nu al gezien, Moe?’ vroeg Dora, terwijl ze het sleuteltje uit haar portemonnaie te voorschijn haalde. Ze had het nu wel goed bewaard.

‘Wel van buiten,’ zei Mevrouw, ‘maar ik zal nu even koffie inschenken. En bied jij je vriendinnen eens een stoel en een taartje aan. We mo-

gen wel wat meer notitie van de gasten nemen.’

De gasten lachten. Ze hadden zich nog niet eens behoorlijk ontkleed. Loulou stond nog met een handschoen aan. Ik geloof niet, dat ze het uit pronkzucht deed, althans, daar gluurden twee bloote toppen door het fijne tricot. En Jet had haar hoed nog op. Zoo vol waren allen van het gebeurde!

Maar langzamerhand begon er toch wat kalmte onder het troepje te komen. Als de katjes muizen, dan mauwen ze niet, dat wist mevrouw Jemelle ook wel. En toen ze dan ook allen om de koffietafel zaten en zich te goed deden aan boterhammen met garnalen en beschuiten met jam, toen begon het er een beetje naar te lijken.

Mevrouw ging nu vóór alles het album zien, dat ze prachtig vond. En het vers van Loulou vond ze ook heel mooi.

‘Ik had nooit geweten, dat jij zoo'n dichteres was,’ zei ze lachend.

Loulou werd verlegen onder dien lof, ze sneed zich bijna in den vinger, want ze was juist bezig een wijnpeer te schillen.

Ja, die sappige wijnperen en die heerlijke blauwe druiven met haar zacht waas, die vielen

ook wel in den smaak van de dames. En zoolang er nog druiven op het schaalpje waren, bleef alles betrekkelijk rustig. Maar nauwelijks was de laatste druif verdwenen, of Dora liet met een smak haar mes op het bord vallen, dat het rinkelde.

Mevrouw zag verschrikt op. 'Kind, wat een drukte!' zei ze.

Maar Dora had iets zoo gewichtigs te zeggen, dat ze haar moeder bijna in de rede viel.

'O, nu weet Liesbet het nog niet eens! Dat arme kind zit nu nog in angst, dat ze háár verdenken! En o, Moe, u weet het ook nog niet dat het nu weer goed is tusschen Liesbet en mij. En ik vind het zoo heerlijk!'

'Ik ben er blij om,' zei mevrouw. 'Jelui moet Liesbet maar dadelijk na het koffiedrinken gaan halen.'

En dat deden ze ook. Zonder verwijl maakten ze zich klaar en in optocht trok het viertal naar Liesbets huis.

Liesbet was niet thuis, maar mevrouw Boelen, Liesbets moeder, verzocht den meisjes, boven te komen, Liesbet was maar even een boodschap, ze zou wel na een oogenblikje terug zijn.

Het duurde dan ook geen vijf minuten, of daar

kwam ze. Ze had een pakje in de hand, dat in vloeipapier gewikkeld was. Het was een cadeautje voor Dora, een kristallen zakflacon, die ten halve met rood leer bekleed was.

Dora was er heel blij mee, en Liesbet was blij dat het haar zoo naar den zin was!

‘Nu weet ze het nóg niet!’ riep Loulou opeens, toen Dora zich maar voortdurend met het flaconnetje bezighield, ‘zeg het haar nu toch!’

Dora beet zich op de lip, hoe kón ze zoo dom zijn, en één, twee, drie kreeg ze nu het briefje voor den dag, dat ze Liesbet zonder een woord te zeggen, lezen liet.

Liesbet las maar één seconde, toen zwaaide ze vroolijk het papier in de hoogte. ‘Hoera! Hoera! Bewaar het, Dottie! Dat zullen we morgen aan de juffrouw laten zien. O, ik geloof vast, dat juffrouw Sanders op het eind mij verdacht!’

Liesbet zag er overgelukkig uit. ‘Het kón ook haast niet anders, ik was den heelen tijd alleen in het lokaal geweest. Had ik het maar dadelijk gezegd, dat er nog iemand geweest was! Had ik het maar geweten, dat Dora 't niet was! O, die Charlotte, wat heeft ze alles in rep en roer gebracht!’

Aan mevrouw Boelen, die al een en ander van Liesbet gehoord had, werd nu door de meisjes het heele verhaal verteld, terwijl Liesbet zich kleeden ging. Liesbet behoefde heel weinig toilet te maken, in een oogenblik was ze klaar.

En de blijde stoet trok de deur uit.

VII.

Iets heel treurigs.

Dora kwam den volgenden morgen vroeg school. Ze had het album meegebracht. Liesbet had er den vorigen avond op Dora's verzoek nog een versje in geschreven. Het was maar een heel eenvoudig versje, dat veel gebruikt werd; maar Dora was er toch erg mee in haar schik. Het was zoo'n prettig idee dat Liesbet er nu ook weer bij was. Ze had haar zoo gemist in de laatste dagen.

De meisjes uit de klas waren natuurlijk allen even verbaasd, dat het verloren schaap terecht was. Meer dan twintigmaal moest Dora de heele geschiedenis vertellen. Juffrouw Sanders was verontwaardigd. Ze liet Charlotte Muller bij zich

komen en bracht haar ernstig onder het oog, hoe onnadenkend ze gehandeld had. Atlassen mochten volstrekt niet geleend worden, dat was in de eerste plaats dus al een vergrijp, en een anders atlas, zonder te vragen, maar weg te halen, was toch heelemaal te erg. Maar het onvergeeflijkst was nog de brutaliteit, dat boek zoo maar mee te nemen.

Charlotte maakte haar excuses. Ze had het zoo niet bedoeld, ze was van plan geweest, het dadelijk terug te geven, het maar even in te zien.... Maar het hielp niet. Ze moest dien dag bij juffrouw Sanders overblijven en vijf Fransche thema's maken voor straf.

Het speet Dora erg. Ze had het haar al van ganscher harte vergeven; maar wat de juffrouw zei, moest gebeuren, daar viel nu eenmaal niets aan te veranderen.

‘Weet je ook iets van Liesbet?’ vroeg de juffrouw toen de les begonnen was.

Dora schudde het hoofd. Neen, ze wist van niets; ze had zelf al een paar malen naar de leege plaats gekeken.

‘Ze komt zeker te laat,’ dacht Dora, want dat gebeurde haar nogal eens.

Maar toen het tien uur was, was Liesbet er nóg niet.

Loulou zag vragend naar Dora om. Ze begrepen er niets van. Er moest zeker iets bijzonders zijn.

‘Ze kan toch niet ziek zijn?’ vroeg de juffrouw.

‘O neen, juffrouw,’ zei Dora, ‘gisteravond was ze nog heel wel.’

Dora moest lachen bij de gedachte aan den vorigen avond. Ze hadden allen zoo'n plezier gehad. Tante had piano gespeeld, Moe had limonade geschonken, en de meisjes hadden gedanst, en pandverbeurd en gezongen, het hoogste lied uit. Het was een heerlijke avond geweest!

Dora was zóó in haar droomen verdiept, dat ze bijna haar beurt gemist had. Gelukkig stootte Annie haar bijtijds aan den arm.

Om halftwaalf werd er gescheld. Dat gebeurde wel meer, en de meisjes sloegen er geen acht op. Maar een oogenblik later kwam er een meisje uit de hoogste klas, dat had opengedaan, met een boodschap voor juffrouw Sanders. Er was iemand beneden die haar wilde spreken. Juffrouw Sanders ging heen.

Oogenblikkelijk ontstond er een vaag rumoer

in de klas, niet bepaald een lawaai, maar allen waren aan 't praten.

‘Wat heb jij uit de som?’

‘Geef me even je vloei.’

‘Zeg je me voor, als ik een beurt krijg?’

‘Wat zou er wezen?’

‘Mogelijk een boodschap van het stadhuis dat we een dag vakantie hebben!’

‘Vacantie?’ riep Loulou, boven alle anderen uit. ‘Wie spreekt daar van vakantie?’

‘Leve de vakantie!’ riep een stem uit de achterste bank.

Kleine Nette was met grappigen ernst op juffrouw Sanders' stoel gaan zitten. ‘Ho, ho! Bedaard wat!’ zei ze. ‘Tot de orde, meisjes!’ Ze had niet veel succes van haar vermaningen. Daarom nam ze een liniaaltje, dat op de voorste bank lag en gaf er een paar tikken mee op tafel.

Loulou vatte dat echter geheel anders op. Ze meende dat Nette zangles wou geven, en dat ze de maat sloeg, en opeens begon ze te zingen, eerst zacht, toen wat harder:

‘Lang leve de vakantie!’

‘Lang leve de vakantie!’

En de anderen vielen met halve stemmen mee in:

‘Lang leve de vakantie
Als een vuist zou gr...’

Het laatste woord bestierf haar op de lippen. Nette vloog op haar plaats. De liniaal liet ze van schrik uit de hand vallen. Alleen Loulou, die met den rug naar de deur stond, zong nog heel bedaard het versje ten einde. Maar zij verstomde ook, toen ze zichzelf alleen hoorde.

Daar stond de juffrouw voor de klas met bevende lippen, doodsbleek. Ze bleef maar staan zonder iets te zeggen. Loulou boog het hoofd, en de meisjes sidderden. Dat was ook wel wat erg onbeschaamd geweest. En dat Loulou de juffrouw niet gezien had en nog ná zong!

Het was onnatuurlijk stil. Dat de juffrouw nu niets zei, niets, - geen woord!

In den hoek van de klas was een fonteintje. Op het tafeltje stond een glas. De juffrouw ging wat drinken.

Loulou keek schuins naar Dora met een somber gezicht. Was ze zóó driftig, dat ze niet spreken kon? Daar zou wat zwaaien!

Als ze maar niet weggejaagd werd of voor drie dagen naar huis gestuurd met een brief!

Het glas glipte juffrouw Sanders uit de hand en viel rinkelend stuk op het porselein.

Een van de meisjes, die vooraan zaten, sprong op om de scherven weg te ruimen; maar de juffrouw wees haar met een handbeweging, dat ze moest gaan zitten. Toon trad ze naar voren, en met een stem, die van ontroering trilde, begon ze: 'Meisjes, ik heb jullie iets heel ernstigs te zeggen. Zooeven ontving ik een boodschap van mevrouw Boelen. Liesbet is vanmorgen, toen ze naar school wilde gaan, uitgegleden, en van de trap gevallen. Ze is ongelukkigerwijze op het achterhoofd neergekomen en heeft zich ernstig gekwetst. De dokter vindt haar toestand zeer bedenkelijk.'

De meisjes zaten verslagen. Dat was vreeselijk. Loulou barstte opeens in hevig snikken uit. O, h ad ze maar straf gekregen, w as ze maar weggestuurd voor drie dagen! Alles was beter geweest dan d at!

Dora zat met een bleek gezichtje en zag stil voor zich uit.

'En nu?' vroeg ze bijna fluisterend. Ze was wit tot de lippen toe.

Het duurde een poosje voor de juffrouw in staat was te antwoorden.

‘We weten het niet,’ zei ze toen, ook zacht. ‘De dokter vreest voor een hersenschudding.’

Hersenschudding! De meisjes konden alleen het woord, maar ze rilden toch. Ze begrepen dat het iets heel ernstigs was.

‘t Was zoo stil in de klas, zoo'n droeve, pijnlijke stilte als in ziekenkamers heerscht. ‘t Was of allen den dood in de verte zagen.

Ze voelden het, dat Liesbet stervende was. Zou anders juffrouw Sanders schreiend voor de klas staan? Juffrouw Sanders, die zichzelf altijd zoo meester was?

‘Je kunt je boeken wel inpakken, en stil naar huis gaan,’ klonk het dof. ‘We zullen voor vanmorgen maar eindigen.’

Nu waren de meisjes vrij!

Op de teenen gingen ze de een na de andere het lokaal uit. In de gang klonk een gedempt gefluister.

Loulou zette haar hoed op. Haar oogen zagen er rood en behuild uit, en ze snikte nog na met kleine schokken en de tranen rolden haar nog uit de oogen, terwijl ze zich in haar mantel wurmde.

Ze trok hem verkeerd aan; ze merkte het niet. Toen de anderen er haar op attent maakten, veranderde ze het zwijgend.

Niemand lachte. Met een zwijgenden groet gingen de meesten naar huis.

Loulou en Jet stonden in de gang. Ze wachtten. Dora was er nog niet en Annie ook niet.

Jet ging eens kijken. Daar hing Dora krijtwit in haar plaats, het hoofd achterover. Juffrouw Sanders ondersteunde haar en legde haar languit op de bank.

Annie stond er bij. Ze had een druipnatte spons in de hand, die ze de juffrouw overreikte.

Juffrouw Sanders maakte Dora's jurk wat los en wiesch voorhoofd en slapen en ook de polsen.

Alle bloed was uit Dora's gezicht geweken, de armen hingen haar slap langs het lichaam.

Loulou was weggesneld naar de hoogste klas, waar de meisjes nog bezig waren. Daar had ze om eau-de-cologne gevraagd. Gelukkig had een van de meisjes wat bij zich.

Toen Loulou terugkwam, kwam Dora weer bij. Daar was weer wat kleur op de lippen, en het bloed keerde naar haar wangen terug. Ze keek heel vreemd, met slaperige, verwonderde oogen

van de een naar de andere. Juffrouw Sanders wiesch haar nu ook het voorhoofd met eau-de-cologne, en liet haar die ruiken.

‘Ga maar gauw de lucht in,’ zei ze vriendelijk, ‘dan zul je wel heelemaal opknappen.’

Het was niet de eerste maal dat Dora flauwviel, ze was een zwak meisje. Ze had het al een keer of vier gehad, en de anderen schrikten er in den regel meer van dan zijzelf.

Loulou gaf Dora een arm, Jet en Annie volgden. Zoo gingen ze met haar viertjes op weg naar Liesbets huis.

Betje, het dienstmeisje, deed open. Ze zag er ontdaan en behuild uit. Ze vertelde dat Liesbet 's morgens over een blaadje was uitgegleden en dat ze onderaan de trap gevonden was, doodsbleek, zonder een teeken van leven. Mevrouw Boelen en zij hadden haar toen samen naar boven gedragen en op het bed gelegd. Betje was naar den dokter gevlogen, die gelukkig thuis was. De dokter was er den heelen morgen gebleven. Hij was er nu nog.

‘Kunnen we Liesbet niet even zien?’ had Loulou gevraagd.

‘Neen, volstrekt niet,’ zei Betje, ‘de professor

is er nu ook, en er mag niemand toegelaten worden.'

Betje ging naar boven en Loulou trok voorzichtig de deur dicht.

Toen Loulou en Dora na een uurtje kwamen hooren, was Liesbet al overleden.

VIII.

Troost.

Het was drie maanden later, een herfstachtige Zaterdagmiddag.

Dora zat alleen in haar kamertje. Ze was bezig te werken, maar het vlotte niet. Van de tien sommen had ze er nog maar twee af. De derde kon ze onmogelijk oplossen. Ze zag naar buiten. Bij vlagen kletterde de regen tegen de ruiten. De laatste gele bladen van den kastanjeboom werden door den wind van de takken gerukt. De tuin zag er droef, ongezellig uit. De bloemen waren al lang verdord.

Dora huiverde. Het was al kil in haar kamertje.

't Was ook bijna November. De lucht zag grauw; toch brak er nu en dan een zonnetje door, echt

valsch, dacht Dora, want telkenmale werd het gevolgd door een fiksche bui.

Dora wendde haar oogen van het raam af. Ze had geen tijd om te kijken, ze moest werken. Straks kwamen immers Jet en Annie en Loulou.

Ze bukte zich weer over haar rekenboek en las en herlas het ingewikkelde vraagstuk.

Vroeger maakte ze haar werk meestal samen met Liesbet. Die had een som dadelijk. Ze behoefde die maar eenmaal goed te lezen, dan nam ze haar potlood, en werkte het vraagstuk uit.

Maar, Liesbet was dood. Doortje zuchtte. Het was zoo'n treurig idee en ze moest er zoo dikwijls aan denken.

Ze had als kind een kanarievogeltje gehad, een jong, lichtgeel diertje. Ze had het, pas uit het ei, bij zijn moeder in 't nestje zien zitten. 't Was toen nog kaal bijna, 't had alleen nog maar wat lichte donsjes.

Zijn broertjes waren al grooter, die piepten al en kwamen over den rand van het nest kijken. Maar het kleine geeltje was dicht bij zijn moeder gekropen en nog lang onder moeders vleugels blijven zitten. Toen had Dora het al uitgezocht en na twee weken was het haar eigendom. Toen hing het in de kamer in een vroolijk kooitje met koperen tralies.

Elken morgen gaf Dora het een lauw badje, en dan koesterde ze het tot het droog was. Eerst dorst ze het kleine diertje niet in de hand nemen. Het was zoo'n vreemd gevoel als de pootjes bewogen, en dat kleine warme lijfje was zoo teer. Ze was bang dat ze het pijn zou doen.

Maar ze hield het zoo voorzichtig in haar twee handjes. 'Ik voel zijn hartje kloppen,' zei ze eens. 'Het klopt zoo gauw, het is zeker bang.'

Wat Doortje voelde, was alleen maar het snelle ademen. Ze bemerkte later wel, toen Goudsnaveeltje - zoo had ze het beestje genoemd - al lang aan haar gewend was, dat zijn borstje nog even snel op en neer ging als eerst.

Goudsnaveeltje was een kleine huisgenoot geworden, en, voor Doortje, een speelkameraad. 's Morgens en 's avonds mocht hij een kwartiertje vrij in de kamer fladderen. Eerst was hij schuw, toen ging het niet al te best. Toen Dora in den beginne zijn kooitje openzette, was hij er uitgefladderd. Ze had hem willen pakken, maar hij was bang geworden en plotseling de hoogte ingeschoten, in de plooien van de overgordijnen. Daar was hij wel een kwartier hijgend blijven zitten, de pootjes krampachtig in de wollen franje gehaakt. Toen

was hij naar beneden gekomen, had nog een tijd op het kleed heen en weer getrippeld en was eindelijk in zijn kooi gewipt.

Dora had hem ook geleerd, stilletjes op zijn rug op de tafel te blijven liggen. Ze had het verzonnen, toen zijn pootjes nog zoo zwak waren. Toen had ze hem eens zoo neergelegd. En hij was stil blijven liggen, de pootjes grappig ingetrokken, de oogjes nieuwsgierig naar alle kanten rondziende. Als het hem verveelde, sprong hij vanzelf op.

Dora had eer van haar dressuur. Goudsnaveltje was zoo aan haar gewend! Hij wipte op haar vinger en pikte de suikerkorrels op, die zij hem op haar hand voorhield. Als ze 's morgens de kamer inkwam, begroette hij haar al met een vroolijk 'pie-iet!'

Maar op een morgen, dat ze weer binnenkwam, miste ze den vroolijken morgengroet. Ze ging naar de kooi, en daar lag het arme Goudsnaveltje, achterover, de pootjes gestrekt. Haar eerste gedachte was, dat hij zelf op zijn rug was gaan liggen, wat hij toch anders nooit deed.

Ze deed het opengeslagen raam, dat in den wind klepperde, dicht, en maakte toen het kooitje open. Maar och, geen aardig warm lijfje, geen

vrolijk bonzend hartje, - Goudsnavelkje was koud, akelig koud, en zijn oogen Moven dicht.

Doortje was naar haar moeder gegaan en mevrouw Jemelle had gezegd dat het dood was.

Dood? Haar zoet vogeltje, haar aardig Goudsnavelkje, dat zoo vriendelijk roepen kon? - Ze kon het bijna niet gelooven. Dood! En daar lag het met zijn mooie blanke veeren, met zijn slank halsje, met zijn nette rose pootjes!

Hoe was het dan doodgegaan; wie had het dan doodgemaakt? - Mevrouw begreep er ook niets van. Ze ging zelf kijken in de kamer. Daar stond het raam alweer open.

‘Heb jij het opengemaakt?’ vroeg ze aan Dora.

‘Neen,’ zei Dora, en toen, dat ze het juist dicht had gedaan.

Mevrouw sloot het weer, en weer vloog het open, klepperend in den wind. De bloemen stonden op de ruiten. Een ijzige kou stroomde binnen.

‘Ga opzij, kindje,’ zei Mevrouw, ‘de sluiting van het raam is niet in orde. Je wordt hier te koud.’

En toen opeens: ‘Nu weet ik het al, hoe de

arme vogel gestorven is: hij is zeker doodgevroren, vannacht. Het raam is opengewaaid.'

Dora moest het vogeltje neerleggen. In een schuifdoos, waar vroeger een dominospel in geborgen was, werd het begraven door Annemietje. Dora stond er bij, haar mantel aan, haar wollen mutsje op, de vingertjes stijf van de kou, tranen op haar paarse wangen.

De grond in den tuin was zoo hard en zoo koud, en daar moest nu dat arme Goudsnaveltje altijd ouder blijven!

Dora had geschreid. Wat zou hij ongelukkig geweest zijn, dien kouden winternacht in zijn open kooitje! Telkens weer liepen haar de tranen over de wangen.

Was hij wel echt dood? Wist Moeke dat wel goed? Zou hij niet weer beter kunnen worden, als ze hem in zijn kooi bij de warme kachel zette?

Dagen, weken lang had ze haar vogel betreurd Arm klein Pietje! -

Dora staarde nog altijd op het leege blad van haar kladcahier. Och, en dat was nog maar een vogel geweest. Nu was het haar vriendin, haar lieve Bettie! Er kwam als een gordijn van tranen

tusschen haar en het papier. Ze dacht heel niet meer aan haar sommen. Ze dacht aan Liesbet, het forsche, kloeke, gezonde meisje, de flinke Liesbet met haar frissche kleur en haar stevige blonde vlecht. Och, die lag daar nu ook net als haar dood vogeltje.

Dora liet haar hoofd op de armen zakken en barstte in snikken uit.

Ze hoorde het niet, dat er iemand het kleine kamertje intrad en achter haar stoel staan bleef. Het was mevrouw Jemelle.

Zacht streek ze met de hand Doortje's krullend haar glad. 'Niet zoo huilen, kindje,' zei ze. 'Kom, kom, wasch je eens wat, en wees een flinke meid, en ga aan 't werk. Je moet niet aldoor zoo bedroefd zijn!' Het klonk vriendelijk, opgewekt, en Dora deed ook haar best, maar ze bleef toch snikken, ze kon het niet helpen.

'Och Maatje,' zei ze, 'het is ook vandaag de dertigste October, Liesbet zou dertien jaar worden. Het is zóó vreeselijk!'

Het was ook erg. Mevrouw kreeg zelve de tranen in de oogen.

'Ik zal vanmiddag mevrouw Boelen eens gaan opzoeken,' zei ze. 'En weet je wat jullie nu

doen moet, meid, als je vanmiddag gaat wandelen?’

Dora begreep haar. ‘Ja, Moe,’ zei ze, ‘dat gaan we ook doen. We gaan met ons vieren naar het kerkhof.’

‘Houd je maar ferm,’ zei Mevrouw. ‘Weet je wel, hoe flink Liesbet was? En dat ik altijd graag had, dat je werdt als zij?’

Dora wist het.

Ze begon nu ook werkelijk haar gezicht te wasschen. Het water, dat lekker koud was, knapte haar weer een beetje op.

Toen er een oogenblik later gescheld werd, ging ze zelf opendoen. Het was zooals ze gedacht had: Loulou, Jet en Annie stonden voor de deur. Dora had alleen haar manteltje aan te doen, de sommen moesten maar tot den avond wachten.

In een oogenblik was ze de trap af en stond ze bij haar vriendinnen op straat.

Het weer was wat beter geworden. Het was ten minste droog, wat den meisjes veel plezier deed. Ze hadden er altijd last van als het regende. Niet dat de regen zelf haar hinderde, maar het was zoo iets akeligs, als ze ieder een paraplu moesten ophouden; ze konden dan zoo moeilijk samen praten, want die dingen namen zooveel plaats in.

‘Ik heb wat verzonnen,’ zei Loulou, ‘we moesten wat bloemen voor Bettie kopen. Heb jelui ook wat geld, - ik heb een kwartje.’

De anderen vonden het uitstekend. Het idee om Bettie's graf te bezoeken, was nu zoo wanhopig treurig niet meer. Er was voor de meisjes iets troostends in de gedachte, dat ze haar Bettie die bloemen gingen brengen.

Met elkaar hadden ze acht-en-zestig cent. Het leek haar een schat waarvoor ze een wereld van bloemen konden kopen. Dat viel wel tegen. De witte rozen kostten vijftien cent het stuk en heel mooie met een knop er aan, twintig cent.

Hoogstens zouden ze dus vier rozen kunnen nemen, de ‘heele mooie’ nog niet meegerekend. Zelfs de anders zoo gauw besliste Loulou stond besluiteloos.

‘Als de jongejuffrouwen altemet een potje willen hebben?’ vroeg de verkoopster. Ze zagen elkaar aan; neen, dat wilden ze niet.

Maar de vrouw hield haar een en ander met een vragenden blik voor. Een kokosplantje, een varen, een plantje maiden-hair?

Dora stak er de hand naar uit. Het was een allerliefst plantje, de teere blaadjes trilden op de

nauwelijks zichtbare stelen. ‘Weet je wel, dat Bettie daar zooveel van hield?’ vroeg ze.

‘Ja,’ zei Loulou, tevreden iets gevonden te hebben, ‘laten we dat dan nemen.’

Maar een oogenblik later voegde ze er op bedremmenden toon bij: ‘Hoeveel kost het?’ Want aan den prijs had ze heel niet gedacht.

De koopvrouw bekeek het van onder tot boven en een poosje bleef het stil. Loulou had er al berouw van, dat ze zoo royaal gezegd had, het maar te nemen. Natuurlijk zou het heel duur zijn, zoo'n beeldig plantje, en het potje was nog in zilverpapier gewikkeld ook!

‘Veertig centen, - daar!’ zei de vrouw, op een toon van: ‘Ik wil er af zijn, vooruit maar!’ En als zoodanig vatten de meisjes het ook op.

‘Geeft u dat dan alstublieft maar,’ zei Loulou, heel rad, uit vrees dat de vrouw zich mogelijk nog bedenken zou.

‘En dan kunnen we er de witte roos nog bijnemen,’ zei Dora opgewonden.

En zoo gebeurde het; de mooie witte roos, ook al met een zilverpapiertje om den steel, werd er bijgedaan.

De overige zeven centen kreeg Loulou terug;

maar ze wilde ze volstrekt besteden. De vrouw gaf nu nog drie groote madelieven met gele harten en een vierde op den koop toe.

Blij traden de meisjes den winkel uit. Het was voor haar allen een heerlijk gevoel, Bettie's graf te kunnen sieren.

Het stond wel vreemd, het kleine potje met zilverpapier en het nietige maiden-hairplantje op de blauwe zerk van Bettie's graf. En de éene witte roos, en de vier groote madelieven naast elkaar op een rijtje, de lange stelen naar beneden, - ze maakten een wonderlijke vertooning, maar het was best bedoeld en dat was het voornaamste.

Stil en onder den indruk verlieten de meisjes langzaam het kerkhof, tot de kou en de wind op den Amstel haar weer harder deden loopen. Ze gingen twee aan twee achter elkaar, Jet en Annie voorop, Loulou en Dora achter haar aan.

Toen ze weer naar huis liepen, overviel Dora plotseling het treurige idee, dat die arme Bettie daar nu heel alleen achterbleef. En langzaam vielen haar de tranen langs de wangen.

Loulou zag het en Loulou was flinker dan Dora.

‘Je moet niet huilen,’ zei ze; ‘als Bettie het

weet, dat we bij haar geweest zijn, zal ze het aardig vinden en nu blij zijn!’

‘Ja,’ zei Dora, ‘maar o, Loulou, het is zoo naar, dat ik zoo'n tijdlang kwaad op haar geweest ben. Ik heb er nu zoo'n spijt van.’

‘Maar ben je niet erg blij, dat je je juist den dag te voren weer verzoend hebt? - Het is nog maar heel goed, dat die geschiedenis met het album gebeurd is, en dat je gezegd hebt, dat je haar vertrouwde, al was de schijn ook tegen haar, en dat jelui toen weer goed bent geworden.’

Loulou had gelijk, dat was ook zoo! O, wat zou dat vreeselijk geweest zijn, als ze zich niet met Liesbet verzoend had, en als ze dan opeens had gehoord, dat Bettie gestorven was. - Dora zou voorzichtig zijn in het vervolg en niet meer ruzie maken. Ze kon er later zoo'n spijt van hebben.

Toen Dora thuis kwam en hoorde dat haar moeder nog bij mevrouw Boelen was, ging ze gauw naar haar kamertje.

Daar, op een klein, bijna leeg boekenrek, lag het witte album. Ze nam het voorzichtig op en zocht

de vijfde bladzijde op. Daar stond Bettie's versje, met haar eigen flinke hand geschreven.

Dora las het ernstig, met een vroom gezichtje. Toen, opeens, gaf ze er een zoen op.

Het was zoo'n heerlijk, heerlijk idee, dat Bettie weer goed op haar geworden was, en dat ze er nu het bewijs van had in het album.

Voorzichtig bergde ze het weer weg, als een grooten schat, dien ze goed bewaren zou.

Toen kreeg ze haar schrift met sommen voor den dag, en met een prettig, getroost gevoel ging ze aan het werk.